სხივი

რუსეთის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

თფილისი

კვირა, 1 (14) იანვარი

1906

ცალკე ნომერი 3 კაპეიკი.

წლიწადი მეორე.

გაზეთი „სხივი" წლიურათ ღირს 6 მანეთი, თვიურათ 50 კაპეიკი, ცალკე ნომერი 3 კაპეიკი. განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტით პირველ გვერდზე 15 კაპ., უკანასკნელ გვერდზე 10 კაპ. რედაქციასთან მოლაპარაკება დაბეჭდვის წერილების შესახებ შეიძლება ნაშუადღევის 3—5 საათამდე.

რედაქცია იმყოფება ველიკოკნ. ქუჩ., № 17.

ტელეფონი №

№ 10 ყოველდღიური სოციალ-დემოკრატიული გაზეთი. № 10

150/2 N2965

ამა წლის ექვს დეკემბრიდან გამოდის

ყოველდღიური სოციალდემოკრატიული გაზეთი

„ს ხ ი ვ ი"

ჩვენი გაზეთი კავკასიის სოციალდემოკრატიული მუშათა ორგანიზაციების ორგანოა. რევოლიუციონურ პროლეტარიატის თავგანწირულმა ბრძოლამ თვითმპყრობელობის კედელი შეანგრია და მთელ რუსეთს სიტყვის თავისუფლება მიანიჭა. ის ახლა სარგებლობს ამ ახალ იარაღით, რომ მით კიდევ უფრო გაამაგროს თავისი პარტია, სოციალ-დემოკრატია, და მედგრად გასწიოს წინ თავის მიზნისაკენ.

„სხივი" წელიწადში ღირს 6 მანეთად, თვეში 50 კ., თითო ცალი 3 კაპ.

რედაქციის ადრესი: ველიკოკნიაჟესკაია ქუჩა № 17. (ვორონცოვის ძეგლიდან მე-9 სახლი).

ხელის მოწერა მიიღება:

თ ფ ი ლ ი ს შ ი

ვერის უფასო სამკითხველოში ნინა კალანდარიშვილთან. ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებაში, ქუჩუკაშვილთან. ნაძალადევის უფასო სამკითხველოში მარიამ ელიავასთან. ვაგზალზე 1 კლასის ბუფეტში შალვა ჭანტურიშვილთან და თვით რედაქციაში.

თბილისს გარეთ.

ადგილობრივ სოც.-დემ. მუშათა ორგანიზაციებში.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, Редакція „СХИВИ".

უკანასკნელი საერთო გაფიცვა

უკანასკნელი საერთო გაფიცვა გათავდა, გათავდა გაფიცვის დამარცხებით.

რით აიხსნება ეს საოცარი მოვლენა? რატომ ასე უნაყოფოთ ჩაიარა ხალხის ამდენი სისხლის ღვრა? თუ კი ოქტომბრის გაფიცვა დაბოლოვდა შესანიშნავი გამარჯვებით, კონსტიტუციის გამოცხადებით, რატომ დეკემბრის გაფიცვამ ვერ მიაღწია თავის მიზანს? ყველა ამის გასაგებათ საჭიროა გავითვალისწინოთ დღევანდელი პოლიტიკური მდგომარეობა, შევიგნოთ ის ნიადაგი, რომელზედაც აღმოცენდა და განვითარდა უკანასკნელი გაფიცვა.

17 ოქტომბრამდის რუსეთის ყველა კლასი, გარდა ერთი მუჭა რეაქციონერებისა წარმოადგენდა ოპოზიციას, მიმართულს ძველი წყობილების წინააღმდეგ. მთელი რუსეთი მოკლებული იყო მოქალაქობრივ თავისუფლებას და თვითმპყრობელობის უღელს ქვეშ სულს ძლივსღა იბრუნებდა. ლიბერალები, დემოკრატები, კონსტიტუციონალისტები—ყველა თანაუგრძნობდა რევოლიუციურ მოძრაობას და მას ასე თუ ისე ხელს უწყობდა. მთავრობას გამოშორდა ყველა ცხოველ-მყოფელი ძალა, მას დაუპირდაპირდა და მით ის ერთიანათ გამარტოვა. სამხედრო ძალის მეთაურნი, აფიცრობა როგორც ბურჟუაზიის ღვიძლი შვილი, ამ საერთო მიმდინარეობას ემორჩილებოდა და მთავრობის საეჭვო მომხრეს წარმოადგენდა. ბიუროკრატიის მექანიზმიც მოიშალა და მოხელეთა შორის განხეთქილება ჩამოვარდა. ესენი გრძნობდენ, რომ დიდხანს ასე გაგძელება აღარ შეიძლებოდა და უცდიდენ მარჯვე შემთხვევას თავის განზრახვის გამოსამჟღავნებლათ. ერთი სიტყვით, პოლიტიკური ატმოსფერა გაჟღენთილი იყო ძველი წყობილების ზიზღით. ძირს თვითმპყრობელობა, გაუმარჯოს თავისუფლებას—აი რას იძახოდა საზოგადოების თვით უზომიერესი ნაწილიც.

და აი, ასეთ ატმოსფერაში იფეთქა ოქტომბრის გაფიცვამ. მას მაშინვე მიემხრო უკმაყოფილო საზოგადოება და მით ის გადაიქცა საერთო მოძრაობათ. მისი დათრგუნვა შეიძლებოდა ორი გზით: ან ძალით, სამხედრო დიქტატურით, ან ნებით, გაფიცვის მოთხოვნილებათა ცნობით და თავისუფლების გამოცხადებით. პირველი გზა გაფიცვას აქცევდა შეიარაღებულ აჯანყებათ, ხოლო ასეთ მდგომარეობაში აჯანყება მთავრობის აუცილებელი დამარცხებაა. და მართლაც, რაკი მთელი ბურჟუაზია მისი სამოქალაქო და სამხედრო შვილებითურთ დაინტერესებულია პოლიტიკურ ცვლილებაში, აშკარაა სამხედრო დიქტატურა მეტათ სახიფათოა მთავრობისათვის. საკმარისია ბურჟუა აფიცრობა უგულოთ მოეკიდოს თავის მოვალეობას, რომ ხალხმა გაიმარჯვოს. ამიტომ ოქტომბრის გაფიცვის წინააღმდეგ არავითარი ძალა არ იქნა მიმართული და ამით მას მიეცა მშვიდობიანი ხასიათი. ეს იყო მხოლოთ გაფიცვა, მუშაობის შეჩერება და მეტი არაფერი. რაკი მისი დათრგუნვა მ[illegible] ხალხით აღარ შეიძლო, მას დარჩა მეორე გზა—გზა რეფორმების მოხდენისა და ასე ოპოზიციის გატეხისა. ვიტეს მთავარი ღვაწლი ტახტის წინაშე იმაში მდგომარეობს, რომ ეს კრიტიკული მომენტი შეიგნო, ნამდვილი გზა გამონახა და 17 ოქტომბრის მანიფესტით მთავრობას შეიარაღებული აჯანყება ააცდინა. მართალია, ვიტე ხშირათ გაიძახის, ოქტომბერში მთავრობამ ხალხს დაუთმოვო, მარა ნამდვილათ კი ხალხმა დაუთმო მთავრობას, ის მაშინ დასჯერდა აღთქმით რეფორმას და საერთო გაფიცვა შესწყვიტა.

ამნაირათ, ოქტომბრის გაფიცვა—ეს არის ბრძოლა ერის დიდი უმრავლესობისა თვითმპყრობელობასთან. აქ რევოლიუციურ პროლეტარიატმა პირველათ მისცა თავის მოძრაობას საყოველთაო, ნაციონალური ხასიათი და ამიტომ მისი ერთი შეძახებით დაინგრა საუკუნეებით შემუშავებული წყობილება.

სრულიად სხვა მდგომარეობაში მოხდა დეკემბრის გაფიცვა. ოქტომბრის გამარჯვებამ საჩქაროთ დაყო ოპოზიცია და მასში დიდი განხეთქილება შეიტანა. ბურჟუაზიამ მიიღო ის, რასაც ეძებდა და თავის თავი კმაყოფილათ გამოაცხადა. მისი იდიოლოგები, ლიბერალები, კონსტიტუციონალისტ-დემოკრატები და სხ. წესიერების პარტიათ გამოაცხადენ და დაარსეს სხვა და სხვა საზოგადოება ლიბერალური მთავრობისათვის მხარის დასაჭერათ. შედგა „17 ოქტომბრის კავშირი", „პარტია უფლებრივი წყობილებისა" და სხ. ვიტეს გასამაგრებლათ და მისი საშუალებით ბურჟუაზიის სახელმწიფოში გასაბატონებლათ. რეაქციონერები დარწმუნდენ, რომ თვითმპყრობელობის აღდგენა შეუძლებელია და შეეცადენ ლიბერალებთან დაკავშირებით კონსტიტუციის რეაქციონურათ გატარებას. და ასე, მთავრობის ბოძათ გადაიქცა სრულიად ახალი ძალა, სწორეთ ის ძალა, რომელიც წინეთ მას ებრძოდა. ვიტეს სამინისტრო ამან გაამაგრა და ნიადაგი მოუპოვა. მეორე მხრით, აფიცრობა, როგორც ბურჟუაზიის მიმყოლი, ოქტომბრის მანიფესტის მომხრეთ გამოვიდა და ყოველნაირი ოპოზიციონერობა დაკარგა. მთავრობის მარჯვენა ხელათ გადაიქცა მხედრობა და სამხედრო დიქტატურის გამოცხადებაც შესაძლებელი გახდა. ამ იმედით გამხნევებული მთავრობა შეუდგა ოქტომბრის თავისუფლების შეკვეცას და მის რეაქციონურათ განხორციელებას. შეავიწროვა კავშირის და პრესის თავისუფლება. აკრძალა მრავალი ჟურნალ-გაზეთები. შეავიწროვა კრების და სიტყვის თავისუფლება—ერთი სიტყვით, ლიბერალური სამოსელით რეაქცია მოაბრუნა. ვინ უნდა შებრძოლებოდა მას? რასაკვირველია არა კმაყოფილი ლიბერალები და მათი ამყოლ-დამყოლნი. ბრძოლის ველზე დარჩა ერთად ერთი კლასი—პროლეტარიატი და მან კიდევაც გამოაცხადა საერთო გაფიცვა. მის მთავარ მოთხოვნილებათ გახდა—სრული თავისუფლება, საყოველთაო საარჩევნო უფლება და დამფუძნებელი კრება. ყველა ეს დემოკრატიის მოთხოვნილებაა და არა ლიბერალების. რათ უნდა შეძლებულ ბურჟუაზიას საყოველთაო კენჭის უფლება, როცა მას ამით ერთმევა უპირატესობა და ხალხს უთანასწორდება? რათ უნდა მას დამფუძნებელი კრება, როცა მისი ხმა აქ ხალხის ხმით დაითრგუნება? მაშასადამე, ის მთელი თავისი არსებით უკანასკნელი გაფიცვის წინააღმდეგი უნდა გამოსულიყო და გამოვიდა კიდეც. და ასე, მთავრობა, ბურჟუაზია, ოფიცრობა, ბიუროკრატები და თავად-აზნაურები შეერთდენ გაფიცვის გასატეხათ. სამხედრო დიქტატურა წინ წამოდგა და მით მშვიდობიანი გაფიცვა მრავალ ალაგას შეიარაღებულ აჯანყებათ გადააქცია.

ამნაირათ, ოქტომბრის ოპოზიცია დეკემბერში ორათ გაიყო და ერთი მეორეს დაუპირდაპირდა. ოქტომბერში პროლეტარიატის მოძრაობა გამარჯვებით დაგვირგვინდა იმიტომ, რომ მისი მოთხოვნილება ოპოზიციის დიდი უმრავლესობის მოთხოვნილება იყო. ასეთივე გამარჯვება რომ მოეპოვებია დეკემბერში—საჭირო იყო მისი ახლანდელი მოთხოვნილებანიც ერის უმრავლესობის მოთხოვნილებათ გადაქცეულიყო. საყოველთაო საარჩევნო უფლებაში დაინტერესებულია არა მარტო პროლეტარი, არამედ გლეხი, წვრილი ბურჟუა, სალდათი, ინტელიგენტი და სხ. მაშასადამე, რამდენათ ყველა ეს კლასი პროლეტარიატს მიემხრობოდა, იმდენათ დეკემბრის გაფიცვა გამარჯვებით გათავდებოდა. პროლეტარიატს ოქტომბერში მიემხრო ბურჟუაზია და მოიპოვა ბურჟუაზიული კონსტიტუცია; დეკემბერში მას უნდა მიმხრობოდა დემოკრატია და მაშინ მოიპოვებდა დემოკრატიულ კონსტიტუციას. მაგრამ ეს უკანასკნელი ვერ მოხდა. გლეხობა ადგილიდან არ დაძრულა, ქალაქის წვრილ ბურჟუაზიამ ძალა ვერ გამოიჩინა, ინტელიგენცია მიჩუმდა, ხოლო სალდათები ოფიცრების [illegible] იარაღათ გადაიქცა. ბრძოლის ველზე დარჩა მარტო პროლეტარიატი, რომელმაც მიუხედავათ ასეთი განმარტოებისა, ბევრ ალაგას შეიარაღებული აჯანყება მოახდინა და გმირულათ დამარცხდა, ზოგან კი ეს ვერ გაბედა და უკან დაიხია უკეთ მოსამზადებლათ.

აქედან ცხადია მიზეზი დეკემბრის დამარცხებისა—ეს არის პროლეტარიატის განმარტოვება. მან რომ დემოკრატიული რევოლიუცია მოახდინოს, აუცილებლათ საჭიროა მას დემოკრატია ემხრობოდეს. როცა გლეხი, წვრილი ბურჟუა სალდათი და ინტელიგენტი მოითხოვენ საყოველთაო საარჩევნო უფლებას და დამფუძნებელ კრებას—პროლეტარიატის დღევანდელი დამარცხება გადაიქცევა მის შესანიშნავ გამარჯვებათ. და აი ამ გამარჯვებისაკენ მიგვაქანებს რუსეთის რევოლიუცია. ამ რევოლიუციის უკანასკნელი აქტი დემოკრატიული წყობილების დამყარებაა. ამას ვერ შეაჩერებს ვერავითარი თოფ-ზარბაზანი და მხდალთა გოდება.

მთავრობის ლოღიკა და ისტორიის ლოღიკა

უკანასკნელი პოლიტიკური გაფიცვის დროს, რომელიც რუსეთის პროლეტარიატმა გამოუცხადა მთავრობას ამ სამი კვირის წინეთ, მთავრობამ იხმარა ისეთი ზომები, რომლებისათვის წინათ არ მიუმართავს რევოლიუციური მოძრაობის ჩასაქრობათ. თითქმის ყოველგან, სადაც კი გაფიცვამ სერიოზული სახე მიიღო, როგორც, მაგ., მოსკოვში, დონის როსტოვში, ეკატერინოსლავში, ხარკოვში, თფილისში და სხვ. მთავრობამ ომიანობის დროის წესების გამოცხადებით განახორციელა ის, რასაც **სამხედრო დიქტატურა** ქვია. ეს სამხედრო დიქტატურა იმაში მდგომარეობს, რომ ქალაქები, დაბა-სოფლები, მაზრები და მთელი გუბერნიები სალდათების, კაზაკების და ჟანდარმების სრულიად აულაგმავ ბატონობაში გადადის; სამხედრო უწყების უფროსს სრული ნება აქვს სრულიად უმიზეზოთ ცეცხლს და მახვილს მისცეს მცხოვრებლები და მათი სარჩო-საბადებელი. ამ დროს მთავრობა თავის სახლში, ე. ი. თავისივე ხალხის წინააღმდეგ ბევრათ უფრო სასტიკათ მოქმედებს, ვინემ გარეშე მტრის ქალაქში ანუ ქვეყანაში, იგი აღარავის აღარ ზოგავს, არც დიდს არც პატარას, არც დედაკაცს და არც დავრდომილს. იმას შუა ქალაქში, სადაც უიარაღო და მშვიდობიანი ხალხი ცხოვრობს, ზარბაზნები და ტყვიის მფრქვეველები გამოაქვს და შენობებს და ხალხს ყუმბარებს და ტყვიას უშენს. გამოუთქმელი სისასტიკე გამოიჩინა რუსეთის მთავრობამ რევოლიუციის ჩასაქრობათ, მაგრამ ისეთი სისასტიკე და ულმობელობა, რომელიც მან გასულ დეკემბერში გამოიჩინა, წინეთ არ გვინახავს. მთავრობა გაფთრებული და თითქო გრძნობა-გონება დაკარგული ებრძოდა უმეტეს შემთხვევაში უიარაღო და უდანაშაულო ხალხს; მას თითქო ხალხის სისხლით გაძღომა უნდოდა. ეს იყო ველური შურის ძიება; ეს იყო სასოწარკვეთილის ყოვლად უიმედო ღრიალი, და მთავრობამ თითქო მიაღწია თავის სურვილს, მან ყუმბარით და ტყვიის მფრქვეველებით გაანადგურა უდიდესი ქალაქის მთელი უბნები, ხალხის, განსაკუთრებით მუშა ხალხის, სისხლით მორწყო იმათი ქუჩები და სალდათებს და კაზაკებს ააკლებია მცხოვრებთა სარჩო-საბადებელი, ერთი სიტყვით დღეს გარეგნობით გამარჯვება მთავრობას დარჩა. მაგრამ ეს გამარჯვებაა?

სწორეთ ამ ერთი წლის წინეთ, ე. ი. 9 იანვარს, ასევე გაიმარჯვა მეფის მთავრობამ პეტერბურგის მუშებზე მან ათასობით გაწყვიტა პეტერბურგის მუშები, მარტო იმისთვის, რომ ისინი ხატებით და მეფის სურათით ნიკოლოზ მეორესთან მიდიოდენ თხოვნის გადასაცემათ. მთავრობა ფიქრობდა, რომ ასეთი ზომით იგი სრულიად აღმოფხვრიდა მუშებში რევოლიუციურ მოძრაობას, ჭკუას ასწავლიდა იმათ, რომ უსამართლობის და ბოროტების წინააღმდეგ ხმის ამოღება კარგი არ არისო. მთავრობამ რამდენიმე ათასი უიარაღო მუშების გაწყვეტით არა თუ შეაჩერა რამდენიმე ასი ათასი მუშა, არამედ თავზარ დაცემით უკუაქცია. მთავრობას ეს გამარჯვება ეგონა, მაგრამ ნამდვილათ კი ამ „გამარჯვებით" დაიწყო ის დიდებული რევოლიუცია, რომელიც დღეს ჩვენ თვალწინ ხდება. მთავრობას სურდა რევოლიუციის თავიდან აცდენა, მაგრამ თავის მოქმედებით მან თითონ დააჩქარა რევოლიუციის დაწყება, და აი დღეს ჩვენ რამდენიმეთ მთავრობას უნდა ვუმადლოდეთ, რომ მის მიერ მიღებულ ზომების მეოხებით რევოლიუცია, აშკარა აჯანყება დღეს მთელ რუსეთს მოედვა კიდით-კიდემდე. ვერავითარი აგიტაცია, ვერავითარი ფართო პროპაგანდა ვერ მოახდენდა იმას, რაც მოახდინა 9 იანვარს პეტერბურგში მთავრობის მიერ მუშების დახოცვამ. 9 იანვრის „გამარჯვებამ" მთავრობა წელში გატეხა, მან დააყენა იგი დათმობის გზაზე; ამ „გამარჯვებას" მოყვა 18 თებერვლის, 6 აგვისტოს და 17 ოქტომბრის მანიფესტები. აი როგორი იყო მთავრობის „გამარჯვება"!

დეკემბრის „გამარჯვებასაც" ჩვენ ამ თვალით შევხედოთ. აქ მთელმა ქვეყანამ აშკარათ დაინახა, თუ რა ყოფილა რუსეთის მთავრობა, თუ რა დარჩენია მას დღეს ხელში. გამოაშკარავდა, რომ მთავრობას შერჩენია მხოლოთ ზარბაზნები და ტყვიის მფრქვევლები, გამხეცებული კაზაკები, სალდათების ერთი ნაწილი და ხულიგანების ბრბო. და აი მთავრობამ ყველა ეს ელემენტები ზარბაზნებით, ტყვიის მფრქვევლებით და ხიშტებით მიუსია ხალხს გასაჟლეტათ და ასაკლებათ. ამ ზომამაც, მსგავსათ 9 იანვრისა, დროებით გასჭრა. მაგრამ ნუ თუ ეს მთავრობის გამარჯვებაა და რევოლიუციის დამარცხება? ლაპარაკი არ უნდა, რომ თუ 9 იანვრის ამბებმა პეტერბურგში რევოლიუციის ცეცხლი დაანთეს, დეკემბრის ყუმბარები ამ რევოლიუციას კიდევ უფრო გააძლიერებენ და თუ 9 იანვარს მოყვა 18 თებერვალი, 6 აგვისტო და 17 ოქტომბერი, დეკემბრის ყუმბარებს უეჭველათ მთელი მთავრობის გადაგდება უნდა მოყვეს. ასეთია ისტორიული განვითარების ლოღიკა. გარდა ამისა მთავრობა რომელიც აშკარათ ძარცვავს და იკლებს თავის ხალხს, რომელიც თოფით და ზარბაზნებით ჟლეტს მას, მთავრობა აღარ არის. დღეს ხალხი კი არ არის აჯანყებული მთავრობის წინააღმდეგ, არამედ თვით მთავრობაა აჯანყებული ხალხის წინააღმდეგ. ვერავითარი ფიზიკური გამარჯვება ასეთ მთავრობას ვერ იხსნის დაღუპვისაგან. ყველა ასეთი გამარჯვება დროებითია და იგი თანდათან აახლოვებს მთავრობის დამარცხების ხანას.

ზარბაზნებმა სენატის მოედანზე მთელი თაობა გამოაღვიძესო ამბობს გერცენი 14 დეკემბერს 1825 წ. პეტერბურგში მომხდარ აჯანყების შესახებ. დეკემბრის ზარბაზნები გამოაღვიძებენ არა თუ ერთ თაობას, არამედ მთელ ხალხს, რათა სამუდამოთ ბოლო მოუღოს დღევანდელ უსამართლობას და უკულმართობას. ვინც პირველათ გამოიღო მახვილი სხვის წინააღმდეგ, იგი თითონ გახდება მახვილის მსხვერპლი. აი რას გვასწავლის ჩვენ ისტორია.

გაფიცვა და სამხედრო წესები თფილისში

(დღიური თფილისის ამბებისა)

კვირა, 11 დეკემბერი. ამ დღეს ნაძალადევის მოედანზე დიდძალი საზოგადოება შეიკრიბა და ს.-დემოკრატიულ ორგანიზაციის ხელმძღვანელობით მიტინგი გამართა. მიტინგზე ლაპარაკეს შიდა რუსეთში დაწყებულ საერთო გაფიცვაზე. ორატორები უკანასკნელათ ბრძოლისთვის იწვევდენ ხალხს. ამასთანავე ხსნიდენ შიდა რუსეთის გაფიცვის მხრის დაჭერის საჭიროებას. [illegible] ხალხმა რე[illegible]აქცია გამოიტანა, რომლითაც თფილისის პროლეტარიატი უერთდება თავის მძლავრ ხმას შიდა რუსეთის მოძმე პროლეტარიატს და ამრიგად საერთო გაფიცვა უნდა დაეწყოთ მეორე დღიდან. გაზეთებში ხალხის დადგენილებით მხოლოდ „სხივი" და „რაბ. ლისტ."-ი უნდა გამოსულიყო. მიტინგის გათავების შემდეგ ხალხი სადგურისკენ დაიძრა, სადაც ბაქოში მოკლულ ამხანაგის პეტრე მონტინის გვამს ელოდენ. მონტინი საღამოს 6 საათზე მოასვენეს. კუბო იქ შეაჩერეს, სადაც ავჭალის ქუჩა ნაძალადევისკენ რკინის გზას უვლის. გვირგვინებს რიცხვი არ ქონდა. ბევრი სიტყვები წარმოითქვა. ყველაფერში დამნაშავეთ მთავრობის პროვოკაციას სთვლიდენ, რომელიც ჩუმის და საზიზღარის გზით სიცოცხლეს ართმევს საუკეთესო ამხანაგებს. მონტინი იმ ღამეს სახლში წაასვენეს. ამ საღამოს სადგურს აუარებელი ხალხი მიაწყდა, ყველა ბარგი-ბარხანით საითღაც მიეჩქარებოდენ.

ორშაბათი, 12 დეკემბერი. დილის რვა საათზე თფილისის დეპოს მუშები შეიკრიბენ და დეპოს საყვირით, მთელს ქალაქს აცნეს—ვიფიცებითო. ამავე დროს თავი დაანებეს მუშაობას რკინის გზაზე მომუშავეებმა. ორთქლ-მავალებმა უკანასკნელათ კივილი ასტეხეს და მიჩუმდენ. მუშები ჯგუფ-ჯგუფად იკრიბებოდენ და ერთმანეთში მსჯელობდენ... ქალაქს სიცოცხლის ელფერი არ ედო. დუქნები და სავაჭროები ბევრგან დაკეტეს. ქუჩებში ადგილობრივ ორგანიზაციის პროკლამაციები იყო გაკრული, სადაც სხვათა შორის მოყვანილი იყო გაფიცვის მოთხოვნილებები. პროკლამაციაში, სხვათა შორის, ნათქვამი იყო, რომ გაფიცვის დროს „სხივი" და „რაბ. ლისტ."-ი გამოვა, გაღებულ იქნება ყველა სანოვაგით მოვაჭრე დუქნები და მაღაზიები (ხორცი, შაქარი, ნავთი და სხვ.), არ შესწყდება ტრამვაის მოძრაობა, რკინის გზის სამმართველო 14 დეკემბრამდე განაგრძობს მუშაობას სახელოსნოსა და ლინიაზე მოსამსახურეთა ხელფასის სიების შესადგენად და სხვ. მატარებლები ორგანიზაციის გამგებლობაში დარჩება დელეგატების გასაგზავნათ, სანოვაგის გადასაზიდათ, სამხედრო ჯარის კაცთა სამშობლოში წასაყვანათ, აგრეთვე [illegible] რევოლიუციონერ მარტო საქმე[illegible]

...მუშავებდა, პირველ საჭიროებათა სანოვაგით მოვაჭრეთ ამ დღიდანვე ბეჯითი წინადადება მიეცათ საჭირო სანოვაგე ნორმალურ ფასებში გაეყიდათ. ამ დღიდან ქალაქში შაქრისა და ნავთის სიძვირე ჩამოვარდა; მოვაჭრეები თავის საქონელს მალავდენ, რადგან ჩვეულებრივ ფასებში გაყიდვა ეზარებოდათ. თფილისის ორგანიზაციის გაფიცვის ბიურომ ამ დღიდანვე შესაფერი ზომები მიიღო, რომ საჭირო დამალული სანოვაგეთა საწყობები აღმოეჩინათ.

ამ დღეებში თფილისში იმერ-ამერის სამღვდელოებას კრება ჰქონდა. როგორც ერთმა „მამამ" გადმოგვცა, ეს კრება უკანასკნელი უნდა ყოფილიყო, აქ ერთხელ და უკანასკნელათ „კათალიკოსი" უნდა აერჩიათ და საქართველოს ეკლესია ავტოკეფალიურად უნდა გამოეცხადებინათ, მაგრამ, როგორც საერთო გაფიცვა გამოცხადდა, წმ. მამები დაფრთხენ და დაიფანტენ.

14 დეკემბერი, ოთხშაბათი. ქალაქის ქუჩებში გაფიცვის ბიუროს მიერ შედგენილი ნიხრია გაკრული მცხოვრებთათვის პირველ საჭიროების საგნებზე. ნიხრის დამრღვევთ პასუხისგებაში მიცემით ემუქრებიან. ისეთივე ნიხრია გაკრული სომხების ნაწილში დაშნაკელებისაგანაც. გაფიცვის ბიურო დაბეჯითებით ცდილობს საჭირო დამალულ საწყობების აღმოჩენას. ერთგან დღეს ორი ქვაბი ნავთი აღმოაჩინეს, რომელიც „სვეტ"-ის ამხანაგობას გადასცეს ხალხში გასაყიდათ.

ქალაქის თვითმართველობის მოსამსახურენიც შეუერთდენ საყოველთაო გაფიცვას. გაფიცულან—წყლის საყვანი განყოფილება, [illegible] განყოფილება, ქალაქის საავადმყოფოების და ბოჯახანების მოსამსახურენი. აგრეთვე [illegible] საბჭოს [illegible] ნების ორჩევნები დაიჩქარეს.

დღეს სრულიად რუსეთის ფოსტა-ტელეგრაფის კავშირის თფილისის საოლქო ბიუროს პროკლამაცია—„ღია წერილი" გამოვიდა თფილისის სახელმწიფო დაწესებულებების მოხელეებისადმი. გაფიცული ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელენი მატერიალურ დახმარებას თხოულობენ, რომ დაწყებული [illegible] განაგრძონ და რევოლიუციას რიგიანად ემსახურონ.

ს.-დემოკრატიულმა ორგანიზაციამ ამ [illegible] მოწოდება გამოუშვა იმ კაზაკებისადმი, [illegible] მოჰყავს. ორგანიზაცია ურჩევს კაზაკებს ყაზარმებში ნუ წახვალთ, მთავრობის [illegible] და უენო იარაღით ნუ გახოცავთ, შეიგნეთ თქვენი მდგომარეობა, რომ ყოველივე ადამიანურ ღირსებას მოკლებული ხართ და მოითხოვეთ დაუყოვნებლივ სამშობლოში, თქვენ-თქვენ სახლებში დაგვზავნონ! ძალა თქვენ ხელშია, თუ ერთმანეთს არ უღალატებთ და მაგრად იმოქმედებთ. ს.-დემოკრატიული ორგანიზაცია პირდება ყაზახებს—თუ თქვენ დაბეჯითებით მოითხოვთ სახლში წასვლასა, ჩვენც მოგეშველებით და მატარებელს მოგცემთ.

ქართველ ფედერალისტ—ასოთ-ამწყობებმა პროკლამაცია გამოუშვეს, სადაც სხვათა შორის ნათქვამი იყო, ჩვენ ქართველ [illegible] ასოთ-ამწყობნი ერთმანეთში და სხვა [illegible] ამხანაგებთან მოვილაპარაკეთ და გარდავსწყვიტეთ „ც. ფურც." არ ვიმუშაოთ, რადგანაც „ც. ფ." 1. ფედერალისტების პარტიული ორგანო არ არის და არც გამოუცხადებია ასეთად თავის-თავი. თუ ასეთად ის გამოაცხადებს თავის თავს და ადგილობრივ ს.-ფედერალისტების პარტიული ორგანო გახდება ჩვენც ამხანაგების საერთო გადაწყვეტილებით მხოლოდ [illegible] ვიმუშავოთ და „ცნობის ფურცელს" [illegible] სხვა გაზეთებივით თავის [illegible] გამოვცემთ.

ოთხშაბათი 15 დეკემბერი დილის 9 საათზე გოლოვინის პროსპექტზე ორი გოროდოვოი გამოჩნდა, რომელთაც ხელში დაბეჭდილი ქაღალდები ეჭირათ და მთხოვნელობაში მხოლოდ აფიცრებსა და ამხანაგ[illegible] ებს აძლევდენ. ასეთივე ქაღალდები [illegible] ქუჩებშიაც გააკრეს... ეს ნამესტნიკის „ბრძანება" იყო თფილისში, თფილისის მაზრაში და ამიერ-კავკასიის რკინის გზაზე 14 დეკემბრიდან სამხედრო წესების გამოცხადების შესახებ. „რადგანაც უკანასკნელ დღეებში,—ნათქვამია „ბრძანებაში",—უკიდურესი რევოლიუციური ორგანიზაციები [illegible] ძალით ხელში [illegible] ფიცვა მოახდინეს, მასთან [illegible] საჭირო და სამრეწველო [illegible] [illegible] სახელით ეთელი თფილისში, თფილისის მაზრაში და ამიერ-კავკასიის რკინის გზაზე სამხედრო წესები გამოვაცხადო".

დღის 4 საათზე ქუჩებში მხიარული სახით გოროდოვოები გამოჩნდენ... აქა-იქ პატრულებმაც სიარული დაიწყეს. დილიდანვე რკინის გზის სადგური და დეპო ჯარმა და კაზაკებმა დაიჭირეს. სადგურზე სამი ორთქლ-მავალი დააზიანეს. სამხედრო წესების გამოცხადების შემდეგ მაშინისტმა ერთი ორთქლ-მავალი პირდაპირ მოსაბრუნებელ რელსებში (ვოროროტნი კრუგ) ჩაუშვა და თითონ ჩამოხტა და გაიქცა, მეორე გაქანებული ორთქლ-მავალი რელსებს ასცდა და გადავარდა, რელსები ერთს საქენზე ავარდა და დაიმსხვრა, მესამე ორთქლ-მავალი კიდევ აუშვეს ვაგონებს დაეჯახა და და ხუთი ვაგონი სულ დაიმტვრა. ორთქლ-მავალებში სალდათები ჩასხეს და ალყუმებს აკეთებდენ. სამხედრო წესების გამოცხადებისათანავე სახალხო და საქონლის სადგურის მოსამსახურეთა ბიუროს თავს დაესხენ და 8 კაცი სადგურის კანტორაში მოიმწყვდიეს. ყველა იმავ დღეს ნაშუადღევის 1 საათზე გამოუშვეს. 15 დეკემბერს მატარებელი არსად არ გაუშვიათ. ფოთიდან, სამტრედიიდან, მიხაილოვიდან და გორიდან გამოსული ჩვენი დელეგატები აქ დარჩენ. ამავე დღეს ქალაქის საბჭოს დარბაზში ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელეთა მიტინგი იყო დანიშნული... რადგანაც ქალაქში სხვა და სხვა ხმები გავრცელდა იმის შესახებ, თითქოს მთავრობას აქაც 22 ოქტომბერი და 29 აგვისტო სურს გაიმეოროსო, მიტინგი მოხელეებმა შაბათისთვის გადასდეს. გადასწყვიტეს რამდენიმე კაცი აერჩიათ დეპუტატათ და მალამასთან გაეგზავნათ, თანვე მიტინგის პროგრამა წარედგინათ. ამავე დღეს ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელეთა მიტინგის შემდეგ საბჭოს დარბაზში სომეხ სოციალდემოკრატების მიტინგი იყო დანიშნული, მაგრამ სამხედრო წესების შემოღების გამო მიტინგი სხვა დროისთვის გადაიდო. პოლიცმეისტერმა ცისსმა სამსახურს თავი გაანება. იმის ადგილას დაინიშნა ჟანდარმთა როტმისტრი მარტინოვი. ხმა გავრცელდა—თავი დაუნებებია სამსახურისთვის აგრეთვე გუბერნატორს რაუშ-ფონ-ტრაუბენბერგსო. როგორც სამხედრო წესები გამოცხადდა, ქალაქის რამდენიმე ქუჩაში საეჭვო პირებს [illegible] ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელე ბინებს გაჩხრიკეს.

თფილისის სადგურზე დღესაც 40-მდე შეიარაღებული კაზაკი დგას თავიანთ ცხენებით. შიგ სადგურში ჯარის-კაცებია და არავის უშვებენ გარდა აფიცრებისა, გოროდოვოებისა, ჟანდარმებისა და გარდა იმათი... ვისაც გოროდცევის მიერ ხელმოწერილი ბილეთი არა აქვს... ეს ბილეთები საზოგადოთ საუკეთესო გარანტიაა პიროვნების ხელუხლებლობისა თფილისში. იყიდება ეს ბილეთი „ორ-ორ შაურათ".—ხულიგანთა მეთაურს გოროდცევს დარი დაუდგა... როგორც დაბეჯითებით ამბობენ, მას ყოველ დღე კრება აქვს სამისიონერო ეკლესიაში და მედგარს აგიტაციას ეწევა თავის სულიერ შვილებში და ყველის ჯარის-კაცებთან და კაზაკებთან შესაერთებლათ იწვევს. ხმებია, რომ ასეთივე აგიტაციის პროვოკატორები თფილისის მეუეზენებელ თათრებშიაც ეწევიანო.—დღეს ქალაქში დაბეჯითებით ამბობდენ, ლინდენს მალამასავის თფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელეთა ბიუროს ყველა წევრების დატყვევება უთხოვნიაო. მალამას ზომები მიუღია ლინდენის თხოვნის დასაკმაყოფილებლათ.

16 დეკემბერს გამოვიდა „სხივის" უკანასკნელი ნომერი. ამ გაფიცვის დროს, როგორც გაფიცვის ბიურო და რედაქცია იუწყება „სხივი" სხვა გაზეთებთან ერთად აღარ გამოვა. ამ დღეს თფილისის გაზეთებში მარტო „დაშნაკელების" „ჰარაჯ" გამოვიდა და მთავრობის „კავკაზი".

ნაძალადევის მოედანზე ადგილობრივ ორგანიზაციის ხელმძღვანელობით დიდებული მიტინგი გაიმართა. მიტინგმა შემდეგი რეზოლიუცია მიიღო: „ს.-დემოკრატიულ ორგანიზაციის მიერ მოწვეულმა სახალხო მიტინგმა განიხილა საქმის ვითარება თფილისში და იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ სამხედრო წესების გამოცხადება თფილისში, თფილისის მაზრაში და ამიერ-კავკასიის რკინის გზაზე—პირდაპირი დარღვევაა 17 ოქტომბრის [illegible] მოცემულ ხალხის თავისუფლების, მასთან იგი გზას უკრავს და [illegible] ის გაძლიერებას,—ამისათვის [illegible] თელ ხალხს ბრძოლისაკენ, შეიარაღებულ აჯანყებისა და ხალხის წარმომადგენელთა [illegible]. მიტინგი დილის 2 საათზე დაიშალა.

ამავე დღეს თფილისში დარჩენილი მიხაილოვიდან გამოსული დელეგატები ფეხით გაუდგენ გზას, სულ 8 კაცი იყო.

თფილისის საქონლისა და სახალხო სადგურების მოსამსახურეებმა უკანასკნელათ მოილაპარაკეს ერთმანეთთან და გადასწყვიტეს [illegible] გავწყდეთ ყველანი და ან შიმშილით [illegible], ან ხალხის მუშაობის ნუ დავუბრუნდებით, ან საერთო გამარჯვებაში ჩვენც დავიდვათ წილი და ხალხს ერთნაირ გაფიცვას მხარი დავუჭიროთ.—ქუჩებში ადგილობრივ ს.-დემოკრატიულ ორგანიზაციის მიერ ხელმოწერილი პროკლამაცია გააკრეს, სადაც მოქალაქეთ შეიარაღებულ აჯანყებისთვის იწვევენ. ქუჩებში ქალაქის რამდენიმე ადგილას გააკრეს ახლად-დაბეჭდილი 17 ოქტომბრის მანიფესტი [illegible] მანიფესტს არავითარი მნიშვნელობა არ მიუძღვის. მთავრობის ახსნა-განმარტება არ [illegible] მიზანია [illegible] ხალხს გახსენოს „დავიწყებული მანიფესტი!"

სამეურნეო საზოგადოების შენობაში დილის 12 საათზე თფილისის პერიოდულ გამოცემების რედაქტორთა კრება იყო. დაადგინეს ყოველი ღონე ვიღონოთ და გაზეთების გამოცემა განვაგრძოთ, ამისთვის საჭიროა [illegible] გავლენა ვიქონიოთ ასოთ-ამწყობებზე. ამავე დღეს კრება ჰქონდათ თფილისის საქალებო მეორე გიმნაზიის მოსწავლეთა მშობლებს. გარეშე პირთ მოსწავლეთა მშობელ-აპეკუნებისა და ბეჭდვითი სიტყვის წარმომადგენელთა გარდა არავის უშვებდენ კრებაზე. კრების დაწყებისათანავე [illegible] იქმნა გიმნაზიის პედაგოგიური საბჭოს მოხსენება გიმნაზიაში 7 იანვრამდე [illegible] შეწყვეტის შესახებ. მშობლებში [illegible] ცხარე სიტყვები წარმოთქვა. უმეტესობა „დაუინდობლათ" ამტყუნებდა და ლანძღავდა იმ მასწავლებელთ, რომელნიც საერთო გაფიცვას შეუერთდენ. ამასთან დამსწრე მშობლებმა გადასწყვიტეს „მშობელთა [illegible]" შეადგინონ და ერთად იმოქმედონ, მასთან თვითეულ კლასიდან სამ-სამი კაცი ამოირჩიეს. ამათ დავალებათ პედაგოგიურ საბჭოში მონაწილეობის მიღება და გადამწყვეტი ხმაც მიეცათ. მეცადინეობის დაწყებაზე კითხვა შემდეგ კრებისთვის გადაიდო.

შაბათი, 17 დეკემბერი. დილიდან ქუჩებში სიწყნარეა. პატრულები და კაზაკები ჯგუფ-ჯგუფად დადიან.

დილიდან ქუჩებში გენერალ-გუბერნატორის „სავალდებულო დადგენილებები" გააკრეს, „მოსახლეობისა და საჭირო მშვიდობიანობა [illegible] ცხოვრება დაირღვა [illegible] ნათქვამი იყო „დადგენილებაში",—აუცილებლად საჭიროა სასტიკ ზომების მიღება წესიერების აღსადგენათ. საზოგადოების გონიერი ნაწილი უნდა დაეხმაროს მთავრობას ამ საქმეში.

შუადღის 1 საათზე ქალაქის დეპუტაცია იყო მალამასთან. თხოვეს ძალას ნუ იხმართ—ხვალ მაინც კვირაა და ორშაბათამდი კიდევ ვიფიქრებთო. მალამამ დეპუტაციას დამაკმაყოფილებელი პასუხი მისცა.

ამ დღეს დატუსაღეს თფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის საოლქო ბიუროს წევრები. ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელეებს ერთმანეთთან მოლაპარაკება ჰქონდათ. შეიმუშავეს შემდეგი მოთხოვნილებანი, რომლის ასრულების შემდეგ უმეტესობამ სამსახურში დაბრუნების სურვილი განაცხადა: 1) დათხოვნილ იქმნენ სამსახურიდან ფოსტა-ტელეგრაფის უფროსი ლინდენი და მისი თანაშემწე ივანოვი, 2) გაფიცვის დღეების ჯამაგირი მიეცეს ყველა მოხელეებს, 3) განთავისუფლებულ იქმნას დაპატიმრებული ამხანაგები, 4) ნება დართულ იქმნეს საამხანაგო სასამართლო დაარსებას მოხელეთა შორის; 5) გაუქმებულ იქმნას ლინდენის ბრძანება გაფიცულ მოხელეთა სამსახურიდან დათხოვნის შესახებ, და ყველა მოხელე ისევე უკან იქნეს მიღებული, 6) მატერიალურათ გაუმჯობესებულ იქმნას მოხელეების მდგომარეობა, ამისთვის თვითეულ მოხელეს მოემატოს ჯამაგირი, 7) გაუმჯობესებულ იქმნას მოხელეების მდგომარეობა საფოსტო-სატელეგრაფო განყოფილებაში სანიტარულად, ელექტრონის სანათი იქმნას გაკეთებული და სხვ. დეპუტაცია ამ მოთხოვნილებით მალამასთან გაემგზავრა, რომელსაც „შეჰპირდა" მას ყველაფერს ავისრულებთ მხოლოთ საქმეს დაუბრუნდითო.

კვირა, 18 დეკემბერი. ქუჩებში თფილისის გუბერნატორის განცხადებაა გაკრული. განცხადება სასტიკათ უკრძალავს იარაღის ტარებას კერძო პირთ. იმათაც-კი, ვისაც მისი ტარების უფლება ჰქონდათ შეძენილი.

დილის 3 საათიდან ნაძალადევის უბანს თავს დაესხენ სალდათები, დრაგუნები და კაზაკები. მშვიდობიანი სახლი და კერძო პირები დასჩხრიკეს, ხოლო [illegible] მოგვიყვა:

ღამის 4 საათი იქნებოდა. ჩვენ რამდენიმე ნაწილათ ვიყავით დაყოფილი და გულ-მოდგინეთ ვუცდიდით, როდის დაგვესხმოდენ თავს, რადგანაც ყველაფერი წინდაწინ გავიგეთ, წინდაწინ შევიტყვეთ, რომ მთავრობა ნაძალადევზე თავდასხმის მზადებაში იყო. უკვე ირაგ-რაგა და არსაით არაფერი ისმოდა. ჩვენ უკანასკნელათ ვაცქერდებოდით დაბლობზე შარა გზას, მაგრამ იქითკენ არაფერი ისმოდა. ცოტა-ხანი ვიყავით ამ მდგომარეობაში და კიდევ ცოტახანი რომ არაფერი მომხდარიყო, ჩვენ მშვიდობიანათ შინისკენ გავემართებოდით, რადგანაც უკვე თენდებოდა. მაგრამ ამ დროს ჩემგან ოთხიოდ საჟენის სიშორეზე მდგარმა ამხანაგებმა ფურჩული დაიწყეს და გორაზე გამომჩდარ შავს წერტილებს მიაჩერდენ. „კაზაკებია—ერთხმად ვსთქვით და თოფებიც მოვიმარჯვეთ, მაგრამ ჯერ არ გვისერია და არც ვისვროდით რომ პირველათ მათ არ გაესროლათ. რაკი დაგვინახეს სერებზე სასწრაფოთ სროლა აგვიტეხეს. ჩვენ მწყობრათ გავეცით პასუხი და დავინახეთ, რომ სამი კაზაკი ცხენიდან გადმოვარდა და მიწაზე განერთხო. სხვებმა სროლა განაგრძეს. ამხანაგები სერებზე აქა-იქ მიიმალენ და მარჯვე ადგილს ეძებდენ მისაფარებლათ. უმეტესობა იქითკენ გაემართა, სადაც ადგილი ჩაღრმავებული იყო და ირგვლივ კი ისეთი კლდე, სადაც ასვლა გასაჭირი იყო. ამ დროს მეორე მხრითაც დავინახეთ სალდათები და დრაგუნები, რომელნიც მთაზე ამოსულიყვნენ და გვიტევდენ. მათაც სროლა აგვიტეხეს. კაზაკებმა ამხანაგები მოიმწყვდიეს და საშინლათ სცემეს, შემდეგ ტყვიებით დაცხრილეს და ხანჯლებით აკუწეს. მე 14 ნიჟეგოროდის დრაგუნის პოლკის კომანდირთან [illegible] ამ [illegible] ბას ისე უყურებდა, თითქოს რაღაც დღესასწაულს იხდისო. ერთი ამხანაგი თურმე კაზაკებმა დაიჭირეს, ჯერ თოფის დუმებით სცემეს, შემდეგ ხანჯლის წვერით აწამეს, ბოლოს ცოცხალი შორით კლდის მახლობლათ გააჩერეს და სროლა დაუწყეს. სალდათებიც არა ნაკლებ გმირობას იჩენდენ. საზოგადოთ ნაძალადევზე თავდამსხმელები სხვა და სხვა პოლკისანი იყვნენ. იყვნენ კაზაკები, დრაგუნები, სალდათები თფილისის პოლკისა, მსროლელთა ბატალიონისა, მინგრელსკი პოლკისა და სხვ. სალდათები [illegible] ამხანაგებს [illegible] და თუ რამე გააჩნდათ ჯიბეებში იღებდენ, [illegible] ცოლებს იქმნეს სდიდეს და სხვ. მე თვითონ ჯერ ხანჯლებით მჩხვლიტეს, შემდეგ თოფის კონდახებით მცემეს და თუ სიკვდილს გადავრჩი, მხოლოთ შემთხვევით, რადგანაც მკვდარი ვეგონე, თორემ ბატალიონის უფროსს—კომანდირს, რამდენიც არ ვეხვეწე ყურადღება არ მომაქცია. პირიქით რამდენჯერ შევეხვეწებოდი, თითქოს პასუხათ სალდათებს უბრძანებდა. „ბეიტე ეგო!" და მეც უმოწყალოთ მცემდენ. სალდათები თან მელაპარაკებოდნენ: სამი საათი აქ გიცდიდით და თქვენთვის ამ სიცივეში უნდა მოვკვდეთო, ცოცხალს არ გაგიშვებთო. მე ავუხსენი სალდათებს: ჩვენ თქვენ კი არ გესვრით, ჩვენ მათ ვესვრით ვინც ჩვენი მტერია და არაფერი არ ესურება ჩვენი, აი, მაგ., კაზაკები—მეთქი. ამასობაში ამხანაგები სერებზე სულ ამოხოცეს სროლაც შესწყდა და გამხეცებული კაზაკები, დრაგუნები და სალდათები ჩემსკენ მოემართებოდენ. მე ერთხელ კიდევ ვთხოვე კომანდირს, რომელმაც ჯერ მითხრა: შემომფიცე, რომ აწი არ გაერევი მაგისთანა საწინააღმდეგო საქმეშიო, და რომ დამაკმაყოფილებელი პასუხი ვერ მიიღო ჩემგან, ისევ გამიმეორა: აი, იმ სერებს იქით ცოცხალს აღარ გაგიშვებო. კიდევ ბევრი მცემეს, გრძნობა წამივიდა. გონს მოვედი, გარეშემო არავინ იყო". ამავე შემთხვევაზე ერთი სალდათი შემდეგს მოგვიყვა: ღამის 3 სამი საათი იქნებოდა. ჩვენს ყაზარმაში უცბათ ჩოჩქოლი შეიქნა. რამდენიმე კაცს გვიბრძანეს—შეიარაღდით და საგზაოთ მოემზადენითო. ჩვენ არაფერი არ ვიცოდით, თუ სად მივყავდით. საჩქაროთ გზას გავუდექით და როგორც უფროსმა გვიბრძანა—ნაძალადევისკენ გავსწიეთ. იქ, სადაც ავჭალის ხიდია კაზაკებისაგან და დრაგუნებისაგან შემდგარი რაზმი გამოგვეყო, რომ ნაძალადევისთვის ჩრდილოეთით მოეარა, ჩვენ კი სადგურის მხრით წავედით. თან ზარბაზანიც მიგვქონდა. ნაძალადევში რომ ზარბაზნები დავდგით და ცოტა შევჩერდით, ჩვენ სერებზე სროლა მოგვესმა, ესენი კაზაკები და დრაგუნები იყვნენ. ჩვენ ამასობაში გამვლელ-გამომვლელებს ვათვალიერებდით, საეჭვო პირთ აღარ ვუშვებდით და წინათ შენიშნულ სახლებს ვჩხრეკდით. მთიდან კაზაკები და დრაგუნები ბოლოს დაბლა დაეშვენ და ეკლესიის ქვეშ სარდაფი გაჩხრიკეს, სადაც რევოლვერები [illegible] ნახეს. დაშინებულები მცხოვრებლებიდან რამდენიმე კაცი მოგვეპარდა ჩვენ [illegible] თებს და შველას გვთხოვდენ. [illegible] ჩიეთ გაქცეულიყვნენ, რადგან [illegible] ხსნა არ შეგვეძლო. გაქცეულებში [illegible] კებმა ერთი მოჰკლეს ჩემის თვალის წინ მახლობელ ფერდობზე. ამის შემდეგ დატყვევებულებში ბევრი გაგვაშვებინეს და რამდენიმე კაცი წამოვიყვანეთ და უკან დავბრუნდით.

დილის 10 საათი იქნებოდა, ნაძალადევისაკენ რკინის გზაზე გადებულ ხიდზე 80-მდე ჯარის კაცი გამოდიოდა. წინ [illegible] გაერეკათ. სალდათებს ორი აფიცერი მიუძღოდა წინ. საეჭვო პირთ აფიცრებს ბრძანებით ჯარის-კაცები სადგურის მახლობლათ აჩერებდენ. ნაძალადევის მინდორზე სხვაროთ რამდენიმე კაცი შეიკრიბა და ლაპარაკი გააბა იმ ღამინდელ ამბებზე. უცბათ ხალხში ჩოჩქოლი შეიქმნა და მახლობელ სერიდან საკაცეზე დასვენებული ტრუპნიკი გერმანე დვალი მოასვენეს. დვალი სისხლში იყო ამოსვრილი. თავ-პირი უმეტესათ დაჩეხილი ჰქონდა და სისხლი სდიოდა. არ გასულა სულ რამდენიმე წუთი და ხის კიბეზე დასვენებული მეორე მილიციონერი ნაზარიშვილი მოასვენეს, შემდეგ კიდევ მუშა ელიავა, მინა [illegible] და სხვ. საზარი სქნახაობა იყო! ამ სურათის შემყურეები თავს ვერ იკავებდენ ცრემლებისაგან. მუშებში ბევრი ტიროდა დაკარგულ ამხანაგებს და დახოცილებს შურის ძიებას ეფიცებოდა. ხალხში დანამდვილებით ამბობდენ აგრეთვე, რომ ამ საქმეში დიდი წილი უდევს ხულიგანთა ერთ მეთაურთაგანს მაიორს გოლოვიაჩევსკისო.

ეს ამბავი საჩქაროთ მოედო [illegible]. ნაძალადევის სერებზე კაზაკების დახოცილ მილიციონერების გვერდით [illegible] ელიავა, პეტრე (იესე) ცინცაძე, მინა [illegible] კალაძე, ვასო თვარაშვილი, ილიკო [illegible], ვანო ხუცურია, ტუხა ლაზიაშვილი, გრიგოლ ჯაში და ვანო თავაძე. დაჭრილები: გერმანე დვალი (მეორე დღეს გარდაიცვალა), გალაქტიონ ძაგნიძე (უკვე რჩება) და კამო (მეტეხის ციხეში წაიყვანეს).

(შემდეგი იქნება).

ახალი ამბები

თფილისი

29 დეკემბერს, ღამის 12 საათზე თფილისის სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციის გაფიცვის ბიურომ პოლიტიკური გაფიცვა გათავებულათ გამოაცხადა. ამ [illegible] თხვევაში ბიურო ხელმძღვანელობდა [illegible] ადგილობრივ პირობების გარდა იმ მოსაზრებითაც, რომ რუსეთის ცენტრებში, პეტერბურგსა და მოსკოვში, გაფიცვა დასრულდა. გაფიცვის ბიურომ ამის შესახებ ცალკე ფურცელი გამოსცა, სადაც გაფიცვის მოხსნის მიზეზს იხსენიებს და [illegible] ლოს აღნიშნავს თუ რა უნდა მოითხოვონ მუშებმა—მუშაობის დაწყებისათანავე მოთხოვნილებებია: დაჭერილ ამხანაგების განთავისუფლება, გაფიცვის დროის ფასის მიცემა, ყველა გაფიცულების უკან მიღება ძველ ადგილებზე და მთავრობის მიერ სამხედრო წესების მოხსნა. რაკი გაფიცვა შეჩერებულათ გამოაცხადა ორგანიზაციამ, ქალაქს სიცოცხლის ელფერი დაედო, ქუჩებში ხალხმა უშიშრათ იწყო დენა, დუქნები დააღეს, ღამით ელექტრონისა და გაზის სანათებით ქუჩები განათდა [illegible]. რადგანაც ელექტრონის ტრამვაის ლიანდაგი ყოველგან თოვლისაგან იყო გაფუჭებული, გაფიცვის მოხსნის შემდეგ [illegible] დღეს ელექტრონის ტრამვაი არ მუშაობდა, მუშები გზებს სწმენდავდენ. 31 დეკემბერს, დილის 9—10 საათიდან ქალაქის ყველა უბნებში ელექტრონის ტრამვაის სწორი მოძრაობა დაიწყო. სამხედრო წესების შემოღების შემდეგ ნაძალადევზე სალდათები უბილეთოთ არავის არ უშვებდენ, ამ დღიდან კი სალდათები იქ აღარ ჩანან.

◆ თუმცა გაფიცვა მოიხსნა, მაგრამ [illegible] ლებრივი მოძრაობა რკინის-გზაზე [illegible] დაწყებულა. განსაკუთრებით [illegible] მატარებლები არ მიდიან [illegible] ბი მოდის იმერეთისკენ და ქართლისაკენ. რამდენიმე სადგური ხალხს დაუკეტია და გზებიც ბევრ ალაგას გაუფუჭებიათ. ამ საქმის დღის წინათ თფილისიდან ბათუმისკენ გაგზავნეს სამხედრო მატარებელი კაზაკებით და აფიცრებით. ესენი ყველა სადგურებზე ატყვევებენ იმ მოსამსახურეთ, რომელნიც უარს ამბობენ სამსახურში გასვლაზე, სანამ ყველა ამხანაგები არ გვლენ სამუშაოთ. მაგალითად მცხეთაში დაატყვევეს სადგურის უფროსი, მისი თანაშემწე და გზის ოსტატი, რომელნიც წაიყვანეს

მატარებლითვე, ხოლო სადგური ჩააბარეს ვილაც აფიცერს.

ეს მატარებელი ორი დღის განმავლობაში ძლივს ჩასულა გრაკალის სადგურამდე, რადგანაც გზები ბევრგან ყოფილა გაფუჭებული.

თფილისის მოსამსახურეებმა შესწყვიტეს რა გაფიცვა წინადადება მისცეს რკინის გზის უფროს, რათა მან დართოს ნება დელეგატის მატარებლის დანიშვნისა და გაიგზავნოს დელეგატები, რომელნიც გადასცემდენ ბათომის მხრის ამხანაგებს გაფიცვის მოხსნას, გააცნობენ საქმის გარემოებას და ისინიც მშვიდათ დაიწყებდენ მუშაობას, მაგრამ მთავრობამ არ დასთანხმდა და თავისებურათ კაზაკები გაგზავნა, რომლებიც კარგათ მოგეხსენებათ, რა ზომებითაც ეცდება მოძრაობის აღდგენას. ჯერ აქვე თფილისში რამდენი უბრალო მოხელეთაგანი დაატყვევეს და სამსახურიდანაც დაითხოვეს ვინ მოსთვლის. 30-ში, როცა გაფიცვა მოიხსნა და მოსამსახურენი უნდა გამოსულიყვნენ სამუშაოთ—მაშინ იმათ უთხრეს: ვინც ჟანდარმის აფიცრისაგან მოწმობას არ წარმოადგენს ის სამსახურში არ მიიღებაო. ხოლო ჟანდარმის აფიცერი ბევრს რაღაც გამოურკვეველ მოსაზრებით არ აძლევს მოწმობას—დათხოვილი ხარ სამსახურიდანო და ზოგსაც მივა თუ არა მოწმობისათვის იჭერს და მეტეხში გზავნის. აგრეთვე სახლებსაც ჩხრეკამენ და ბრალიან და უბრალოს ყველას იჭერენ. 31-ში დილით მეორეთ გაშინჯეს მაშინისტი დოლი[illegible]ა დაიჭირეს უმცროსი ძმა, რადგ[illegible]სი შინ არ იყო.

[illegible]ს სამმართველოში დაიჭირეს [illegible]ოვოლსკი.

[illegible]სის დეპოში ჯერ კიდევ არ [illegible]წორი მუშაობა, მუშებს ისე არ [illegible]ი სამუშაოთ, სანამ ჟანდარმთა აფიცრის დეპოში მუშაობის ნებართვის ქაღალდს არ მიიტანს. ამიტომ დანარჩენი მუშებიც არ შედიან სამუშაოთ. გარდა ამისა დატყვევებულია დეპოს რევიზორი მაშინისტი სამუილოვი.

✦ პარასკევს საღამოდან დაწყებული ქალაქის რამდენიმე უბანი დაჩხრიკეს და ბევრი საეჭვო პირი დაატყვევეს. შაბათ დილიდან კიდევ რამდენიმე სალდათისაგან შემდგარი რაზმი ოფიცრის წინამძღოლობით დიდუბეში ჩავიდა და ადგილობრივი „საეჭვო“ სახლები დაჩხრიკა (ქუთაისის ბანკის სახლები და სხვ). ოცამდე კაცი დიდუბიდან წაიყვანეს დაჭერილები. სხვათა შორის დაჭერილებში ურევიან მუშა ლორთქიფანიძეები (ორი ძმა), მუშა ვაშაკიძეები (ორი ძმა) და სხვ. შუა-დღის 12 საათზე მე-3 მსროლელ ბატალიონის ჯარის-კაცები, რიცხვით 30-მდე კიდევ გარს შემოერტყენ ნაძალადევს, გაჩხრიკეს ბუროვის სახლი, ახალ ეკკლესიის შენობა და სხვ. სახლებში საეჭვო კუნჭულებს რკინის ლომებით ანგრევდენ სალდათები. ამბობდენ, რომ აფიცრებში ერთი გადაცმული პროვოკატორი ერია, რომელიც დანიშნულ ადგილებს უჩვენებდაო. დაჭერილები ყველა მსროლელ ბატალიონის შენობაში (საიუნკრო სასწავლებლის მახლობლათ) შეიყვანეს, სადაც არავის არ უშვებდენ.

✦ გაფიცვის შემდეგ ქართულ ყოველდღიურ გაზეთებში აღარ გამოსულა, არც „ივერია“ და არც „ცნობის ფურცელი“. როგორც შევიტყვეთ „ივერია“ სამუდამოთ დაიხურა და ყველა თანამშრომლები ასოთ-ამწყობებიდან დაწყებული დაითხოვეს. „ცნ. ფურცელი“ კი ასოთ-ამწყობებს „ეძებს“ თურმე, რადგანაც ძველი ასოთ-ამწყობები სულ სხვა პარტიისანი აღმოჩნდენ, „ცნობის ფურცლის“ რედაქტორს ძველი ასოთ-ამწყობები სულ დაუთხოვია.

✦ თფილისიდან ბათუმ-ქუთაისისაკენ რკინის გზის მატარებელი არ დადის. ამბობენ ლიანდაგი ბევრგანაა აყრილი და ხიდები დანგრეულიო. იმასაც ამბობენ, რომ დასავლეთ საქართველოდან ორგანიზაციის რკინის გზის სადელეგატო მატარებლები სადგ. წიფამდე დადიანო.

✦ ხმებია, ფოთში ერთი გემი დაულუპავთ, რომლითაც ნაპირზე კაზაკები უნდა გადმოესხათო. რადგანაც რკინის გზის მოძრაობა არაა რამდენათ მართალია ეს ხმები, არ ვიცით.

✦ თფილისში ისევ პურის სიძვირეა, ნავთი კი ქალაქის ბევრ უბნებში იყიდება, რადგან ბაქოდან რამდენიმე ვაგონი უკვე ჩამოვიდა.

✦ როგორც გავიგეთ, გურიაში გზავნიან თფილისის პოლკის 1, 3 და 4 ბატალიონს.

მოსკოვის ამბები.

(ბრძოლის დღიური)

მოსკოვი, 6 დეკემბერი.—ერთხელ ამღელვებული ცხოვრება თანდათან უფრო მღელვარდება და ტორტმანობს, რევოლიუციონური ქარტეხილი არემარეს აზანზარებს. ათასნაირი სულის და გულის აღმაფრთოვანებელი სურათები მეშლება თვალწინ ამ დიდებულ მოსკოვში. დღეს ნიკოლოოზის დღესასწაულია. მოსკოვი ღელავს და ბობოქრობს. ის რაღაცას ელის... შავი რაზმი თავისას შვრება: ის პარაკლისს იხდის დიდებული გვამის პატივსაცემლათ. შავ რაზმელთა სულის ჩამდგმელნი—გრინგმუტი, შერბაკოვი, შარაპოვი და მათი ამყოლ-დამყოლნი ხელმძღვანელობენ შავი რაზმის და რეაქციის დღესასწაულს. კონტრრევოლიუციის მეთაურნი ერთი-მეორეს ეფიცებიან: „კრამოლას“ მოვსპობთ, რევოლიუციას გავტეხთ, გამათავისუფლებელ მოძრაობას გავანადგურებთო. გუგუნობს რეაქცია შავი რაზმის პირით, ლაპარაკობს კონტრ-რევოლიუცია და ემზადება რევოლიუციასთან შებმას. თავისუფლების მოყვარული ხალხიც არ ისვენებს და იარაღს ლესავს, რომ მზათ იყოს რეაქციის შებრძოლოს და სამუდამოთ მოუღოს ბოლო თვითნებობის და გარყვნილების ბატონობას. შავი რაზმი გაეშურა ახლად დანიშნულ გენერალ-გუბერნატორ დუბასოვთან, იმ დუბასოვთან, რომელიც ცნობილია სისასტიკით და მტარვალობით. აქ საინტერესო სურათი იშლება: შავი რაზმიდან ერთი „კეთილშობილი“ ხულიგანი შემდეგი სიტყვით მიმართავს დუბასოვს, რომელიც გამოეგება წინ შავ რაზმს: „ჩვენ საყვარელ მეფეს ეტყობა შიში და ორჭოფობა უკანასკნელ ხანებში და ამით აიხსნება ის, რომ მეფე ბევრ რამეს უთმობს რევოლიუციონურ პარტიებს, რომლებიც მოწადინებული არიან გაანადგურონ საყვარელი სამშობლო და მიყიდონ ის ჩვენი სისხლის მწოვლებს. მეფეს ეტყობა, რომ არ უნდა ამ მოძრაობას გამოუთხაროს ძირი სამუდამოთ. ეს გვავალებს ჩვენ აშკარათ გამოვიდეთ ჩვენი სამშობლოს და ხელმწიფის დასაცავათ და ვუცხადებთ მეფეს, რომ ამიერიდან ჩვენ ვებრძვით რევოლიუციას და კრამოლას, ოღონდ ის, მეფე, გამაგრდეს და არაფერი დაუთმოს ხალხს, რომელიც თავისუფლებას თხოულობს“. დუბასოვი პასუხს აძლევს: „არა, ჩემო კარგო, მეფეს არავითარი შიში და რყევა არ ეტყობა, მას მხოლოთ მაღლა ღმერთის შიშია და სხვისი არავისი. ამ მხრივ ფიქრი ნუ გექნებათ. რევოლიუციას ის ბევრჯელ მორევია და კიდევ მოერევა“. იგივე ხულიგანი: „დღეს ჩვენ ჩვენი რაზმებით მზათ ვართ სამშობლოს და ტახტისთვის ვიბრძოლოთ. უკეთუ ჩვენ წინააღმდეგ გამოილაშქრებს რევოლიუციონური პარტია და რევოლიუციონური დრუჟინა, რომელიც უკანასკნელ ხანებში სასტიკ ზომებს იღებს ჩვენ წინააღმდეგ. იმ შემთხვევაში ჩვენ ვთხოულობთ, რომ ჯარი ჩვენთან იყოს, კაზაკები დაგვეხმარონ მათ საწინააღმდეგოთ და ასაკლებათ“. დუბასოვი: „თქვენ ნუ ფიქრობთ ამის შესახებ, ჩვენ უთქვენოთაც დავშლით და დავამარცხებთ დრუჟინიკებს და რევოლიუციონერებს; ისინი ვერაფერს დააკლებენ ქრისტეს მოყვარულ მხედრობას“. ამასობაში გაისმა „სირენის“ ხმა. ეს ხმა მომასწავებელია მოქმედების დაწყების რევოლიუციონერების მხრივ ხულიგანების წინააღმდეგ. ამ თავზარდამცემმა ხმამ საარაკო აურზაური და ჩოჩქოლი ასტეხა. თვალის დახამხამების უმალ დაიკსაქსენ „უძლეველნი“ შავი რაზმელები. გაიპარენ ძლიერნი ამა სოფლისა, და ამ ნაირათ დაცარიელდა ქუჩა, რომელიც რამდენიმე წუთის შემდეგ დაიპყრო რევოლიუციონურმა დრუჟინამ, აფრიალა წითელი, თავისუფლების დროშა და გაჩაღდა დემონსტრაცია. ხალხი თანდათან მატულობს, აწყობრათ გუგუნობს რევოლიუციონური ხორო და მიემართება ტვერის ქუჩით „აკვარიუმისკენ“, სადაც გაიმართა მიტინგი. ილაპარაკეს საყოველთაო გაფიცვის შესახებ, რომელიც პეტერბურგმა უკვე გამოაცხადა. მიტინგი მიემხრო გაფიცვას. რევოლიუციონური ორგანიზაციები აწყობდენ რაზმებს და იწვევდენ ხალხს შეიარაღებული აჯანყების მოსახდენათ. ხალხი მოემზადა და აქტიურ მოქმედებას შეუდგა.

7 დეკ.—საყოველთაო ფაციფუცი და მოძრაობა შეიქნა. ყველა ემზადება, სანოვაგეს ყიდულობს, მშვენიერ სანახაობას წარმოადგენს უზარმაზარი ქალაქი, როცა ის საერთო აზრით, საერთო ფიქრითაა შეპყრობილი. 12 საათზე გამოცხადდა საყოველთაო გაფიცვა—მუშათა დეპუტატების საბჭომ, ფედერატიულმა საბჭომ რ. ს. დ. მ. პარტიისა, ს.-რევოლიუციონერების კომიტეტმა და რკინის გზის ბიურომ. ყველაფერი დაიკეტა. ფაბრიკა-ქარხნებში იმართებოდა მიტინგები, რომლებიც მსჯელობდენ დღევანდელ [illegible] კითხვებზე, გაფიცვის ბოლომდის გატარებაზე, პროლეტარიატის ბრძოლაზე, შეიარაღებაზე და სხვ. ხალხი ქუჩაზე გამოდის, გაფიცვის ფურცლები იყიდებოდა მთელ ქალაქში. ერთი მოწოდება ასე იუწყება: „ამხანაგო მუშებო, სალდათებო და მოქალაქენო! 17 ოქტომბრიდან, როცა პროლეტარიატმა ძალით გამოგლიჯა ხელიდან მეფის მთავრობას სხვა და სხვა თავისუფლების დაპირება და „ნამდვილი“ ხელუხლებლობა პიროვნებისა, ძალმომრეობა მთავრობის მხრივ არა თუ ისპობა და ქრება, პირიქით ძლიერდება და იზრდება და უწინდებურათ იღვრება ადამიანის სისხლი“. ადამიანის სისხლის ღვრა [illegible] აიძულებდა ყველა მოქალაქეს მიატოვებია ჩვეულებრივი ცხოვრება, ჩვეულებრივი მუშაობა და მიმხრობოდა პროლეტარიატის თავგანწირულ ბრძოლას თავისუფლებისთვის მუშებმა წითელი ბაირაღებით რევოლიუციონური [illegible] მიაშურეს ტვერის ქუჩას, „ერების“ მოედანზე, რომელიც უცბათ რევოლიუციონურ ქარცეცხლის შუა ადგილათ, ცენტრათ გახდა, ისმის „მარსელიოზა“ და სხვა სარევოლიუციო სიმღერები. მუშათა შეიარაღებული რაზმები გამოდიან ქუჩებში, დარაჯობენ მიტინგებს, ცდილობენ თავისუფლებისთვის აშკარათ გამოსულ ხალხს აალებინონ კაზაკთა და ხულიგანთა თავდასხმა. ტვერის ქუჩაზე აქა-იქ კეთდებოდა უბრალო სინებისაგან ბარიკადები, მონაწილეობას იღებს ყველა, განურჩევლათ სქესისა და მდგომარეობისა; განსაკუთრებული ერთსულობა სუფევს. აფიცრებს, გოროდოვოებს და სხ. ბაზიბუზუკებს ხალხი იარაღს ხსნის. დრაგუნები გაჩნდენ ქუჩაზე, დაერივნენ ხალხს ხმალ ამოწვდილი და მის გაფანტვას შეუდგნენ. ცდილობენ აგებულ ბარიკადების დანგრევას. ბრძოლას მოწყურებული ხალხი, არ იშლება, თანდათან უფრო ჯგუფდება, იყრის თავს, მატულობს, ქუჩა ღელავს, რევოლიუციური ტალღები ერთი მეორეს ეჯახებიან. ყოველივე ეს ხდება თავისთავათ, ძალდაუტანებლათ. ორგანიზაციების ხელი არსად ჩანს ქუჩაზე ხალხის მოძრაობის დროს. ამ რევოლიუციონურ არეულ-დარეულობაში ღამდება. ღამე რევოლიუციონერებმა გატეხეს იარაღის მაღაზია ბიტკოვისა დიდ ლუბიანკაზე. მიაქვთ იარაღი, ერთი ტყვიის მტყორცნელი. „აკვარიუმში“ საღამოს დიდი მიტინგი გაიმართა, რომელსაც დაესწრო 15,000 კაც. ცალკე ს. დემოკრატების მიტინგია. „[illegible]ში“ სავაჭრო დაწესებულებათა მოსამსახურეთა კრება უნდა მომხდარიყო, მაგრამ მეპატრონეებმა ის დაშალეს, რადგან ახლა პროფესიონალურ ინტერესებზე კი არა, შეიარაღებულ აჯანყებაზე უნდა ვილაპარაკოთო. მუშები ესტრადაზე დროშის ქვეშ მღეროდენ, შემდეგ გაიმართა [illegible] ს. რევ. მიტინგი. იქით მიტინგი, აქეთ მიტინგი, ერთი სიტყვით მთელი ქალაქი მიტინგებითაა მოცული. კვარიუმთან პოლიციელები დარცხვენილათ ძოდიან, იხედებიან აქეთ იქით და მაშინათვე მიდიან უკან. გავიდა ცოტა დრო და აკვარიუმს მოადგა ქვეითი და ცხენოსანი ჯარი. ჯარმა შემოარტყა ალყა შენობას და [illegible]. ჯარი თხოულობს—რევოლიუციონერებისგან, იარაღის აყრას და გადაცემას. აკვარიუმის ბაღიდან გაისროლეს რევოლვერი. ეს პროვოკატორული ხრიკი უნდა იყოს. ჯარმა პასუხი გასცა სროლითვე. დაიჭრა რამოდენიმე ხალხიდან. რევოლიუციონიური რაზმი, რომელიც ბაღში იმყოფებოდა, გადავიდა მახლობელ სასწავლებლის ეზოში, მას გაყვა ყველა შეიარაღებული, რიცხვით 20,000 „კავკასიის მებრძოლი რაზმი“, რომელიც ოქტომბრიდან ეწეოდა რევ. მოქმედებას, გებულობს აკვარიუმის თავდასხმას და შეიარაღებული მიეშურება მისკენ, აკვარიუმში დარჩენილი უიარაღო ხალხი, ხდება გაძხეცებული ჯარის მსხვერპლით. ჩხრეკა, სატუსაღოში დატყვევება—აი რით თავდება „აკვარიუმის“ კრება. დაჭერილია 10 კაცი. „კავკასიის რაზმი“ იბრძვის თავგანწირულათ...

(შემდეგი იქნება)

რუსეთი.

პეტერბურგიდან იუწყებიან: გენერალი [illegible] პეტერბურგის ჯარის მთავარ-სარდლათ [illegible], ხოლო გენ. [illegible] თანამდებობაზე ქ. [illegible]. [illegible] სახალხო კრებები ქალაქში დროებით აკრძალულია. პეტერბურგის [illegible] რკინის გზები გაფიცვას არ მიემხრნენ. 10—11 დეკემბერს დაიხურა [illegible] გაფიცვის გამო. სამარის გუბერნატორი [illegible] სამსახურიდან დათხოვნილ იქნა. 11 დეკემბერს [illegible] დაატყვევეს 20 წევრი [illegible] კომიტეტისა. [illegible] 7 წლის [illegible] [illegible] 13 დეკემბერს დაატყვევეს 51 [illegible] ნიკოლაევის რკინის გზის. როგორც ამბობენ მინისტრთა საბჭომ საჭიროთ სცნო სახელმწიფო სათათბიროში არჩევნები დაჩქარებით [illegible] არჩევნებს [illegible]. ახალ კანონს ამის შესახებ მალე გამოაქვეყნებენ. [illegible] სახელმწიფო სათათბიროს [illegible] მთელი მხოლოთ რეაქციონური გაზეთები. გაიხსნა კრება „პრავოვოი პორიადკა“-ს პარტიის დელეგატებისა. კრებას 200-მდე დელეგატი დაესწრო. კრება დახურულია. [illegible] მალე დაამტკიცებენ პარტიის პროგრამას, რომლის შედგენა ცალკე კომისიას აქვს მინდობილი. „ნოვოე ვრემიას“ სიტყვით „17 ოქტომბრის პარტიის“ დეპუტატებს გრაფმა ვიტემ სხვათა შორის უთხრა: „სახელმწიფო სათათბიროს მოწვევის დაჩქარება დამოკიდებულია ერობათა და ქალაქების მოღვაწეობისაგან და [illegible] 15 აპრილისათვის. კანონი სახელმწიფო სათათბიროს და სახელმწიფო საბჭოს დამოკიდებულებათა შესახებ ახლო მომავალში გამოქვეყნდება. სახელმწიფო საბჭოში იქნება 176 წევრამდე, რომელთაგანაც ნახევარი არჩევნებით იქნებიან მოწვეულნი და მათ შორის 34 [illegible] წარმომადგენლები [illegible]. გამოცხადდა გაძლიერებული დაცვის წესები: ტამბოვის და ჩერნიგოვის გუბერნიებში, აგრეთვე ქალაქ სარატოვში და სარატოვის ხუთ მაზრაში. პეტერბურგის 12 უბანში მოქმედება დაიწყო საარჩევნო კომისიებმა, რომლებსაც მინდობილი აქვთ სახელმწიფო სათათბიროს ამომრჩეველთა სიების შედგენა. სახალხო განათლების სამინისტრომ გადაწყვიტა [illegible] სასწავლებლებში კურსდამთავრებულებს [illegible] უნივერსიტეტში შესვლა, როგორც გიმნაზისტებს. კობეკოს კომისიამ დაამთავრა თავისი მოღვაწეობა და შეადგინა ცენზურის წესები, რომელსაც ჯერ განიხილავს მინისტრთა კომიტეტი და შემდეგ გადაეცემა განსახილველათ სახელმწიფო საბჭოს.

მოსკოვიდან იწერებიან: 8 დეკემბერი. გაჩერდა ყველა რკინის გზები მოსკოვის რაიონისა, გაიფიცნენ ყველა სტამბები. გაზეთები აღარ გამოდის. გაფიცულ სტამბის მოხელეთა რიცხვი ათიათასამდე ადის. გაიფიცნენ თითქმის ყველა ფაბრიკა-ქარხნების მუშები. დაახლოებით გაფიცულ მუშათა რიცხვი 100 ათასამდე ადის. გამოაქვეყნა მოსკოვის მუშათა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელმა კომიტეტმა დადგენილება:

1) 7 დეკემბერს დილით [illegible] სამუშაოს ის ქარხნები, რომლებიც გაფიცვას არ მიემხრნენ.

2) ყოველ დღე მოწვეულ იქნას საქარხნო კრებები, ან განსაკუთრებულ შენობებში, ან თითოეულ ფაბრიკა ქარხნებშივე საქმეთა ვითარების გამოსარკვევათ.

3) ყოველ დღე უნდა სდგებოდეს რაიონული კრებები მოსკოვის მუშათა დეპუტატების საბჭოსი, რომლებსაც წარედგინებათ აღმასრულებელ კომიტეტის დადგენილებანი.

4) ყოველ დღე უნდა იმართებოდეს სახალხო მიტინგები.

5) ყოველ დღე უნდა გამოდიოდეს „ცნობები მოსკოვის მუშათა დეპუტატების საბჭოსი“.

6) ფაბრიკა-ქარხნებში საწყობთა მუდმივი დარაჯობა მცარცველთა ასალაგმავათ, რისთვის მუშათა დეპუტატების საბჭო შეადგენს ცალკე რაზმებს.

7) პატრონთა მოხსენების თანახმათ ნებადართულია [illegible] ვაჭრობა, მხოლოთ იმ პირობით, რომ იქ შეიძლებოდეს თავისუფალი კრებების მოხდენა.

8) სანოვაგეთა სავაჭროებსაც ნება აქვთ ვაჭრობისა იმ შემთხვევაში, თუ მუშათა არტელებს საქონელს ნისიათ მისცემენ.

9) გაფიცვის დროს მუშები არ იხდიან ბინის ქირას. მუშ. დეპუტატების რაიონული კრება უფრო გრძლათ განიხილავს ამ კითხვას და [illegible] მიიღებს სისრულეში.

10) ფაბრიკა-ქარხნებში [illegible] გაჩერების გამო ყურადღება უნდა მიექცეს მუშების ბინებსა და [illegible] გათბობას.

პერნოვის გრენადერთა პოლკის სალდათებში დიდი მღელვარებაა. გრენადერებმა მასწრეს თავისს კომანდირს: „თუ გამოჩნდა ისეთი ოფიცერი, რომელიც გვაიძულებს ჩვენსავე ძმების ამოწყვეტას, აცნობეთ ჩვენი პირველი ტყვია იმის თავს განგრეტსო“.

მღელვარებაა სხვა ჯგუფთა ჯარისკაცებშიაც და იმიტომ, რომ ისინი მუშებს არ ესვრიან. [illegible] მხოლოთ [illegible] და [illegible] პოლკები.

9 დეკემბერს ღამით მთავრობა დაეცა ფიდლერის ფაბრიკას, სადაც მიტინგი უნდა მომხდარიყო. [illegible] დრუჟინამ [illegible] ბომბი, რომელმაც მოჰკლა ერთი აფიცერი და რამდენიმე ჯარის-კაცი. ქარხანას დაუშინეს ზარბაზნები. დახოცილები და დაჭრილები ბევრია. [illegible] ბარიკადები [illegible] [illegible] და ფართო ქუჩის გზით. მებრძოლ დრუჟინის [illegible] სახლიდან და დრაგუნთა რაზმა სადოვოის ქუჩიდან. დახოცილთა რიცხვი [illegible]. ქალაქის სხვა უბნებშიაც მოხდა შეტაკება. დაჭრილთა რიცხვი ბლომადაა. ტვერის ქუჩაზე ზარბაზნები გამოიტანეს.

დილის 4 საათზე [illegible] ქარხანაში შეკრებილ რევოლიუციონერთაგან დაატყვევეს 120 კაცი. დანარჩენებმა [illegible] ბომბის [illegible] ერთი აფიცერი. შენობას დაუშინეს ზარბაზნები, ტყვიისმფრქვევლები და თოფები. რევოლიუციონერთაგან ერთი მოკლა და 15 დაჭრა. როცა სახლში შეიჭრნენ, [illegible] სადაც დაჭრილები [illegible] რევოლიუციონერთა სანიტარო რაზმს. ამავე დღეს დილის 3 საათზე ორი ბომბი ესროლეს „ოხრანის“ განყოფილებას. დაიჭრა რამდენიმე მოსამსახურე. მთელი ღამე განუწყვეტელი სროლა ისმოდა ბარიკადებთან გამაგრებულ დრუჟინიკებსა და დრაგუნთა რაზმებს. დილით [illegible] ერთ პოლიციელ აფიცერს. [illegible] ხულიგანთა რაზმს [illegible] რევოლიუციონერებთან საბრძოლველათ. ტვერის ქუჩაზე ხალხს აღარ უშვებენ. [illegible] ხმა ისმის. [illegible] ტყვიისმფრქვეველები დადგეს. გრანატებით დანგრეულ ბარიკადებს ხალხი ისევ აშენებს. საავადმყოფოებში მრავალი დაჭრილები მოჰყავთ. მთელი დღე ზარბაზნების და ტყვიისმფრქვეველთა გრიალი ისმოდა.

11 დეკემბერს 1000 კაცისგან შემდგარი მებრძოლი დრუჟინა რევოლიუციონერებისა გაემართა პეტროვკისა და ცვეტნოი ბულვარისაკენ საბრძოლველათ. რევოლიუციონერება თავს დაეცნენ პოლიციის სამმართველოებს და ზოგიერთი მათგანი გაანადგურეს. [illegible] ზე და ქუჩაზე არტილერია და ქვეითი ჯარი მოქმედებს. გოროდოვოებს [illegible] ატარებს. ღამით რევოლიუციონერებმა გასტეხეს იარაღის მაღაზია და გაიტანეს იარაღი. სადოვაიას ქუჩაზე სუხარევის კოშკიდან კურინამდე ბარიკადებია. ბარიკადების დასანგრევად ზარბაზნებია გამოტანილი. ზარბაზნების გრიალი მთელ ქალაქს აყრუებს. ცვეტნოი ბულვარზედაც ბარიკადებია.

14 დეკემბერს მე დილით ზარბაზნების გრიალი კიდევ გაისმოდა. კრემლი დახურულია. ქალაქის სხვა და სხვა უბნებში განუწყვეტლივ აშენებენ ბარიკადებს. დილით დანგრეულ ბარიკადების ნაცვლად [illegible] აგებენ.

15 დეკემბერს გენერალ-გუბერნატორმა ბრძანება გამოსცა [illegible] რევოლიუციონერებმა თავი მოუყარეს პრესნაზე პროხოროვის მანუფაქტურაში, [illegible]. პროხოროვის მანუფაქტურას დაუშინეს ზარბაზნები. მასთან ერთად მრავალი კერძო საცხოვრებელი სახლიც აიკლეს ამ რაიონში. შმიდტის ფაბრიკიდან გამაგრებული მუშები შეერთდნენ პროხოროვის მანუფაქტურაში. ფაბრიკის პატრონი დაატყვევეს. [illegible] ზარბაზნები დაუშინეს პროხოროვის ფაბრიკის წინ აშენებულ ბარიკადებს. ფაბრიკას გარს ჯარი შემოერტყა. 17 დეკემბერს დილით ძლიერი რაზმი [illegible] მხედრობისა სხვა და სხვა გვარი იარაღით შეიარაღებული პრესნას შემოერტყა, რომელშიაც ჯერ კიდევ მაგრა ისხდენ რევოლიუციონერები. [illegible] უბანს. მთელი დღე გასტანა სროლამ. რამდენიმე სახლი დაიწვა. დაზიანდა შმიდტის ფაბრიკა. პროხოროვის მანუფაქტურას არტილერია შემოერტყა და დაზიანა. 17 დეკემბერსვე იერიშით აიღეს 9 სახლი, რომლებშიაც გამაგრებული იყვნენ რევოლიუციონერები. პროხოროვის მანუფაქტურაში გამაგრებულმა რევოლიუციონერთა რაზმმა დამორჩილებაზე უარი განაცხადა. [illegible]

22 დეკემბერს გენერალ-გუბერნატორმა გამოაქვეყნა გრძელი მოხსენება მოსკოვის ამბების შესახებ. სხვათა შორის ის ამბობს: ყოველგვარი მოქმედება პრესნაზე დასრულდა მხოლოთ 21 დეკემბერს. აჯანყება ჩაქრა, მაგრამ აჯანყებულებმა გადაარჩინეს მეთაური წინამძღვრები. ასე რომ მოსკოვში კიდევ მრავლათ დარჩნენ [illegible].

23 დეკემბერს გენერალ-გუბერნატორმა ბრძანება გამოსცა, რომლითაც უკრძალავს ყველა მოქალაქეს, ვინც სამსახურში არ არის, ღამის 12 საათიდან დილის 7 საათამდე ქუჩაში გამოსვლას.

ტაგანროგიდან იუწყებიან, 10 დეკემბერი. მატარებლის მოძრაობა შეწყდა. მაღაზიები და [illegible]. [illegible] რევოლიუციონურ მოძრაობას შეუერთდა. მუშებმა [illegible]. [illegible]

იაროსლავლი, 9 დეკემბერი. [illegible] რკინის გზა გაიფიცა. [illegible] გუბერნატორის სახლისაკენ და [illegible]

[illegible]

ნოვოროსიისკში ...

[illegible]

ქართიიდან

[illegible]

სია შემდეგ გამოცხადდება.

კოლექტივი თხოვს ადგილობრივ გაზეთებს ეს განცხადება გადაბეჭდონ.

გურიის ხელმძღვანელი სოციალდემოკრატიული კოლექტივი რ. ს. დ. მ. პ.

დეპეშები

პეტერბურგი, 29 დეკემბერი. თერგის ოლქის დროებით გენერალ-გუბერნატორის დეპეშა ვლადიკავკაზიდან 28 დეკემბერს. „რადგან დავინახე, რომ დიდ საარტილერიო მასალის საწყობს განსაცდელი მოელოდა, წინდაწინვე მივიღე ზომები მის დასაცავათ, და საჭირო ჯარი მივუყენე მცველათ. მივიღე აგრეთვე სხვა ზომებიც, რომლებიც აგიტატორთა, [illegible] ... 28 დეკემბერს [illegible] და [illegible] სამხედრო წესები გამოცხადდა. სადგურ ნეზლობნის ხელში ჩავარდნამ სად. მინერალური წყლის რომლებიც პიატიგორსკთან ერთათ რევოლიუციის ბუდე იყო, რევოლიუციონერებს თავზარი დასცა. იქ ეწყობოდა რევოლიუციონერთა ბრბო, რომელიც ძლიერ აფერხებდა ვლადიკავკაზის გზის მოძრაობას. რევოლიუციო-

[illegible]

ნებმა [illegible], ზოგი პიატიგორსკში გაიქცა, [illegible] ახლა წესიერება დამყარდა. პოლიციელებს და ჟანდარმებს, რომლებსაც [illegible] ჰქონდა, ისევ დაურიგდა იარაღი. 28 დეკემბერს დაიწყო მატარებლების მიმოსვლა პეტროვსკის და ვლადიკავკაზის [illegible]. დღეს მატყობინებენ, რომ ჩემ გაგზავნილ რაზმს დაუჭერია პიატიგორსკი, [illegible] რევოლიუციონერებს წაესხა [illegible] და ზოგიერთი მათგანი [illegible].

ბაქო, 29 დეკ. გენერალ-გუბერნატორის განკარგულებით გაზეთი „კავკაზსკოე სლოვო“ დახურულია. ქალაქში მშვიდობიანობაა. ბევრი დაიჭირეს და ჯერ ისევ იჭერენ. პრომისლებში მუშაობა დაიწყეს. ქალაქის თვითმართველობა საბოლოოთ დაეცა მატერიალურათ. მოსამსახურეებს ჯამაგირს არ აძლევენ. [illegible] მუშაობა დაიწყო.

პეტერბურგი, 29 დეკ. როგორც ხმები დადის 15 იანვრამდე აღდგენილი იქნება კრების [illegible] უკეთ მშვიდობიანობა დამყარდება.

ბათუმი, 29 დეკ. რევოლიუციონური [illegible]

[illegible]

ალწია ხმამ, რა სასტიკი ზომები იხმარა მთავრობამ მოსკოვში რევოლიუციონერთა წინააღმდეგ, აგიტატორებმა ხმა დაიდაბლეს ფოსტამ ფოსტამ გაფიცვა შესწყვიტა.

მიტავა, 27 დეკ. დაიწყო მოძრაობა. საზღვრის ახლო დაბაში, გლეხები ნებას არ აძლევენ მემამულეებს პრუსიაში ტყის გატანის. დაითხოვეს პოლიცმეისტერი და ორი გოროდოვოი. მცხოვრებნი, როგორც ლიტოველები, ლიტოვის მოძრაობას მხარს უჭერენ.

რიგა, 30 დეკემბერი. ქალაქი ლომზადი და დაბა ზალისბურგი (ვოლმერის მაზრის), სადაც დასწვეს ბარონ ფიტინგოფის ძველი ციხე-დარბაზი, ორლოვის რაზმებმა დაიპყრო. უკანასკნელნი სასტიკათ უსწორდებიან მეამბოხეებს გარნიზონის საჭიროებისათვის 10 [illegible] მტყოდნელი გამოგზავნეს. ქალაქის სავათმყოფოს მოსამსახურეები [illegible] ამხანაგების განთავისუფლებას და ჯამაგირის მომატებას მოითხოვენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში სამსახურს თავს ანებებენ.

მალოარხანგელსკი, 30 დეკემბერი. სახალხო სახლში ქალაქის ყველა წოდების მცხოვრებთა კრება შესდგა. უნდა შეემუშავებინათ ეკონომიური პროგრამა. ჯერ-ჯერობით მიღებულია მუხლები, რომელიც შეეხება ქალაქის კუთვნილ მიწის მოედანის გაფართოებას, შემოსავლის-და-გასავ[illegible] გადასახადის შემოღებას და წვრილ სავაჭრო-

სამრეწველო კრედიტის დაწესებას. ამ მუხლების შემუშავება კომისიებს მიანდვეს.

მიტავა. 30 დეკემბერი. აქ ცნობა მოვიდა, რომ მობა-წინდლით აჯანყებულ ხალხს დაუწვავს რაინდთა ძველის-ძველი ციხე, სახელათ პაინბირგი, რომელიც 1301 წელშია აგებული. ციხის პატრონი დროზე გაპარულა.

პეტერბურგი, 30 დეკემბერი. სოლოგუბი დეპეშით ატყობინებს გენერ. შტაბს: გენ. ვორონცოვის მოხსენების თანახმათ, ჯარის სასტიკი მოქმედების მეოხებით რევოლიუციონური მოძრაობა ესტლიანდიაში ჩამქრალია. უფრო სერიოზული აჯანყება მოსალოდნელია ლიფლიანდიის საზღვრებზე. გენ. ორლოვმა მაცნობა 26 დეკემბერს, რომ ვალკაში და მის არე-მარეში მოძრაობა უკვე ჩამქრალია. საქმეს ხელს უშლის ის გარემოება, რომ ადგილობრივი მთავრობა არ არსებობს. სამხედრო რაზმებმა 20—24 დეკემბრამდის დაიარეს სოფლები და აღადგინეს კანონიერი მთავრობა. მეთაურები დატყვევებულია. გარიერაჟზე ქალაქს გარს შემოერტყა ვარშავიდან მოსული ქვეითი ჯარი და გაჩხრეკა მოახდინა.

პარიჟი, 30 დეკემბერი. „ფიგარო“-ს შეუტყვია, რომ რუვიე გადაჭრით უარს ამბობს თავის კანდიდატურაზე. „რეპუბლ. ფრანგ.“ ამბობს, რომ ის ხმები, თითქო სახელმწიფო სათათბიროს მოწვევას რუსეთის მთავრობა განზრახ აგვიანებდეს—უკიდურეს მემარცხენე პარტიების მიერ შეთხზული ჭორია, რასაც ამტკიცებს ის ცნობა, რომ სახ. სათათბირო აპრილში იქნება მოწვეული.

პიატიგორსკი, 30 დეკემბერი. ესენტუკში, კისლოვოდსკსა, პიატიგორსკსა და მთელ პიატიგორსკის რაიონში სამხედრო წესები გამოცხადდა. მთავრობამ დახურა გაზეთი „პიატიგ. ლისტ.“-ი, „ნაროდნაია პრავდა“ და სამი სტამბა.

პეტერბურგი, 28 დეკემბერი. ოფიციალური. გენ.-ადიუტ. გრაფ ვორონცოვ-დაშკოვის უქვეშევრდომილესი ტელეგრამა მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობის სახელობაზე: „თფილისი, 23 დეკემბერი. უქვეშევრდომილესათ მოვახსენებ თქვენს იმპერატორებითი უდიდებულესობას, რომ ფოსტა-ტელეგრაფის გაფიცვამ, მთელი რუსეთიდან მოწყვეტილობამ დაუკიდურეს პარტიების მიერ გავრცელებულმა ხმებმა ფრიად [illegible] რევოლიუციონური მოძრაობა [illegible] კავკასიაში. რევოლიუციონერებმა [illegible] რკინის გზა და თავიანთ [illegible] უშვებდენ მატარებლებს. თფილისში მათ საერთო გაფიცვა გამოაცხადეს და მთავრობის დაწესებულების გაფიცვასაც აპირობდენ. ამის გამო თფილისა და თფილისის მაზრაში საომარი წესები გამოვაცხადე. გორიდან ჩამოსულმა გენერ. ალიხანოვმა დროებითი გენერალ-გუბერნატორობა იკისრა. აღმოვაჩინეთ ბომბების რამოდენიმე საწყობი და დავატუსაღეთ აგიტატორები. თფილისთან ერთათ სამხედრო წესები მთელ ამიერ-კავკასიის რკინის გზაზე გამოვაცხადე. რკინის გზაზე უკვე სამხედრო მატარებლები დადიან და აგიტატორებს და გაფიცულებს ატუსაღებენ. აგრარულმა მოძრაობამ რომელიც თითქო მისწყდა გორის და დუშეთის მაზრებში ხელ-ახლა იჩინა თავი. ასე რომ იძულებული გავხდი ამ მაზრებშიაც სამხედრო წესები გამოვეცხადებია და გენერალ-გუბერნატორათ ადგილობრივი ჯარის უფროსი გენერალ-მაიორი ბოცერი დამენიშნა. შედარებით სიწყნარეა დაღესტანში, ერევნის გუბერნიაში და ყარსის ოლქში. განჯის გუბერნიაში სომეხ-თათართა შეტაკებებში არ შეწყვეტილა ფოსტა-ტელეგრაფის გაფიცვა შეწყდა. ადგილობრივ გაფიცვის ბიუროების წევრები დატუსაღებულია. რკინის გზაზე მიმოსვლა ამ დღეებში დაიწყება როგორც კი გაფუჭებულ ლიანდაგს გაასწორებენ. ჩრდილო კავკასიაში ყველა სადგურები როსტოვიდან ბესლანამდე ჯარებს უჭირავს. გაფიცვის ხელმძღვანელთა უმეტესობა დაჭერილია. როსტოვიდან მატარებლები გამოვიდა. რკინის გზის სამმართველო თავის მოვალეობის ასრულებას შეუდგა. **გენერალ-ადიუტანტი გრაფი ვორონცოვ-დაშკოვი**

სარატოვი. 29 დეკემბერი. ქალაქის საბჭომ საგანგებო კრებაზე აირჩია 6 კომისია სახელმწიფოში სიის შესადგენათ. ბირჟის კომიტეტის ახალმა თავმჯდომარემ ფ. შმიდტმა ბირჟის საზოგადოების წევრთა მილოცვაზე, უპასუხა რეჩით, რომელმაც მოუწოდა საზოგადოებას მხნეთ გასწიონ წინ და ხელი შეუწყონ იმ თავისუფლებების გამტკიცებას, რომელიც მანიფესტშია აღნიშნული. რადგან მრეწველობის განვითარება დამოკიდებულია განათლების განვითარებაზე სთქვა მან, საზოგადოების [illegible] რველი საზრუნავი საგანი უნდა უმაღლ[illegible] სასწავლებლის დაარსებაა სარატოვში და ამ მიზნის განხორციელებას შევსწირავ მე 10,000 მანეთსო.

პეტერბურგი 29 დეკემბერი. რკინის გზის მოძრაობა აღდგენილა ყველა გზებზე, გარდა სიბირის რკინის გზისა კრასნოიარსკიდან ირკუტსკამდე, კავკასიის რკინის გზისა და ვლადიკავკაზის რკინის გზის ნაწილისა დერბენტიდან ბალაჯარამდე. მოძრაობა კრასნოიარსკიდან ირკუტსკამდე არ[illegible], რადგან ეს გზა გაფიცვის კომიტეტის ხელშია. ამ გზაზე და აგრეთვე კავკავის რკინის გზებზე მოძრაობის აღსადგენათ მიღებულია ენერგიული ზომები, ვლადიკავკაზის გზაზე, დერბენდიდან ბალაჯარამდე მოძრაობა ამ დღეებში სრულიათ იქნება აღდგენილი, ფოსტა-ტელეგრაფი მთელ რუსეთში სისწორით მუშაობს, გარდა ციმბირისა კრასნოიარსკის იქით და იმიერ კავკასიისა, ამ ადგილებში კი საჭიროა წესიერი მოქმედების აღდგენა. მიღებული ცნობების თანახმათ, რევოლიუციონური მოძრაობა ყველგან სრული დამარცხებით გათავდა და ჩამქრალია მთელი ევროპის რუსეთში, გარდა ბალტიის მხარისა, სადაც რევოლიუციურ მოძრაობას განსაკუთრებული ხასიათი აქვს, რომელიც ლატიშების ნაციონალურ მისწრაფებებიდან გამომდინარეობს. ეჭვს გარეშეა, რომ რევოლიუციონური მოძრაობა ბალტიის მხარეშიაც მალე ჩაქრობილ იქნება და [illegible] მიცემობა თანდათან [illegible] ჩადგება. სამწუხაროთ, [illegible] შეიდების შემდეგ საერთო [illegible] დევ არ ქრება. არიან ბევრ[illegible] რომელთაც უნდათ ბირჟაზ[illegible] ვა და ამ მიზნით ცდილობ[illegible] ბაში პანიკის ჩამოგდებას. [illegible] ხელს უწყობენ რევოლიუციონ[illegible] პროპაგანდით. საზოგადოება რომ ასე ადვილათ არ ებმოდეს მათ მახეში, ფინანსების მდგომარეობა მესამჩნევათ გაუმჯობესდებოდა.

მოსკოვი. 30 დეკემბერი. გენერალ-გუბერნატორი აცხადებს: „რადგან სახელმწიფო [illegible]

[illegible]

პეტერბურგი, 31 დეკემბერი [illegible] თების საქმე, რომელნიც [illegible] იქნენ სამოსამართლო პალატის [illegible] რის განკარგულებით დანიშნულია 4 იანვარს.

ახალი გაზეთი

ამ რამდენიმე დღის წინათ [illegible] გაზეთებში დაიბეჭდა განცხადება ახალი [illegible] რი გაზეთის „ჩვენი-ის“ (წინ) გამოცემის შესახებ. რედაქციის წევრთა და [illegible] სია გვიჩვენებს გაზეთის მიმართულებას. ის იქნება ორგანო „დამხაკვაკანებისა“; მაგრამ იქნება თუ არა „ჩვენი“-ი პარტიული ორგანო „დამხაკვაკნებისა“ ამისი თქმა [illegible] როგორც განცხადების აგრეთვე [illegible] „ბიულეტენებისა“ მიხედვით.

ამ აგრე „დამხაკვაკანებს“ [illegible] თავისი ლიტერატურული ორგანო. ჩვენ [illegible] სოციალ-დემოკრატები სიამოვნებით ვეგებებით ამ ამბავს. დღემდე დამხაკვაკანთა კრიტიკას ჩვენის მხრით ხელს უშლიდა და [illegible] სწორეთ მათი ლიტერატურული ორგანოს უქონლობა. ჩვენ იძულებული ვიყავით მათ ზეპირსიტყვაობით გამოთქმულ აზრების დავურდნობოდით, რომელსაც ხშირათ ასხვაფერებდენ და საჭიროების დროს არა-პარტიულათაც აცხადებდენ. დღეს კი დამხაკვაკანთა ორგანოს [illegible] ეს დაბრკოლება ქრება და ჩვენ [illegible] სოციალ-დემოკრატებს მათი კრიტიკა [illegible]. და ამ სწორეთ ამიტომ ჩვენ სოციალ-დემოკრატები არა ხვდებით გაგვახარა გაზეთი „ჩვენი“-ს [illegible] მოსვლამ, ვიდრე თვით დამხაკვაკანებს.

[illegible] მ.

რედაქტ.-გამომცემელი ვლ. ახმეტელი შვილი

თფილისი. სტამბა ა. ქუთათელაძისა, ფრ. 12